БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 295 (9127)
ДЕКАБРИИН 17
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн

МЯХА ЕХЭЭР АБАХА ХЭРЭГ МАЛШАДАЙ ГАРТА

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин ленумые нэрэтэй түрэтэйгөөр угхын түлөө тэмсэжэ, Бурят оромнай худөө ажахын хүдэлмэришэд гүрэндэ мяха худалдаха сэбөө ноябриин 10-да, һү—декабриин 10-да дүүргээ. Тиигэжэ спубликамнай гүрэндэ мяха, һү, дэгэ, таряа, хартаабха худалда- жэлэйнгээ түсэб уридшалан үргэһэн байна.

Энэ жэлэй арба нэгэ һарада жэй түсэбһөө гадуур 15,8 мянган нтнер мяхан худалдагдаа гэхэ али нёдондоной энэ үеынхиһөө процент ехэ мяхан гүрэндэ туагдаа. Ахын, Түнхэнэй, Закамей аймагай ажалшад урда жэлэйдэ орбол 1,4—1,9 дахин ехэ мя- Эхэ орондоо худалдаба.

Зарим тэды эдэ һайн үрэ дүнуд мүнөө үеын эрилтые яажашье нгажа шадахагүй байна. Респубкамнай байгша ондо мяха ехээр аха гэһэн социалистическэ уялгаудаа холо дүүргээгүй. Энэ юун эрэһээ болооб гэхэдэ, колхоз, совзуудта адуу мал бэлшээн таргаулха, шахаха хүдэлмэри муугаар хидхэгдээ, тэрэнэй уршагһаа гүндэ жэжэ, туранхай мал тушааган байна бшуу. Гансахан энэ шарһаа хэды ехэ мяхан хиидэ хороо гээшэб?!

Гадна олохон колхоз, совхозууд малаа ехээр үхүүлһэн, олоор һуйруулһан байна. Ториин аймагай олхозууд байгша ондо малаа лоор гарзалуулаа. Хэрбээ тэдэ маа таргалуулжа гүрэндэ тушаал, тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб 65 процент дүүргэхэ байгаа.

1960 ондо, мүн удаадахи жэлүүдтэ манай республикын үмэнэ яха абаха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха талаар ехэшье, харюусалтайшье зорилгонууд табигдана. рэхэ жэлдэ, байгша онойхидо орол, 30—40 процентээр ехэ мяхан бтаха, гүрэндэ тушаагдаха боло. Тиимэһээ ажахы бүхэнэй дотой арга боломжонуудые дүүрэнээр шаглаха хэрэгтэй.

Ямарнууд тиимэ арга боломжоуд бии гээшэб? Нэн түрүүн мяха хээр үгэдэг малай тоо олошоруул, бурuу, хашарагуудые шахан, элшээн таргалуулха, хонидые элтэй болоторнь һайса түлжүүлхэ жэ оролдохо бологдоно. Энээн шаа ажахы бүхэндэ буруу, хашарагуудые намар-үбэлэй сагта таргалуулха, шахан түлжүүлхэ гэн КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогол айхабтар ехэ удхашанартай айна. Юуб гэхэдэ залуу малые шахахада түргөөр түлжэдэг, шэгнүүрээ ехээр нэмээдэг хадаа тэндэ гаргашалагдаһан тэжээл ша үрэ ехэтэйгээр харюулагдажа, нэ сэн багатай мяхан абтадаг шуу.

Энээнэй ушар удхые ойлгоһон, жахыдаа эзэн ёһоор хандадаг хүдэлбэрилэгшэд залуу малаа бүри ктябрь һарада шахажа, һайнаар деэлүүлжэ эхилһэн байна. Жэ- ээнь, Мухаршэбэрэй олонхи колоздо, тэндэхи совхоздо энэ хүдэлэри урагшатайгаар ябуулагдажа айнхай. Эндэ хамта дээрээ 3,5 янга шахуу залуу мал шахагдаа, 4 мянга гаран тугал, буруу айнаар түлжүүлэгдэжэ байна. Эдэ ал эрхим малшадта даалгагдажа төөд, һайнаар харууһалагдажа, деэлүүлэгдэжэ байһан дээрэһээ үргэнөөр таргална, шэгнүүрээ хээр нэмээнэ бшуу.

Һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлэ, залуу малаа таргалуулжа байан жэшээ аймаг бүхэндэ бии. ингэбэшье энэ шухала хэрэгтэ арюусалгагүйгөөр хандаһан, буруу, хашарагуудые шахаха хүдэлмэреэ бүри эмхидхээгүй һуужа байһан баримтануудые мүнөө үедэ худөө бэшэгшэдэй зүгһөө хэгдэжэ байгаа шалгалта элишэлнэ.

Худөө бэшэгшэдэй шалгалта юу харуулнаб гэхэдэ, олохон ажахынууд залуу мал шахалганда табиха түсэбөө мүнөө хүрэтэр дүүргэнэгүй, шахалганда табигдаһан малдаа бүдүүн, шэмэтэ тэжээл, таряа талханай зүйл хүсэд хүрэхөөр эдюулнэгүй, ехэнхидээ бэлшээридэ адуулжа үнгэргэнэ. Буруу, хашарагууд һайса дулаалагдаагүй, муу байрада байлгагдана. саг соогоо шэгнэгдэнэгүй. Үхэршэдэй, буруушадай дунда социалистическэ мүрысөөн тодорхой һайнаар эмхидхэглээгүй байһаар. Эгээл эдэ дутагдалнууд дээрэһээ боложо, залуу мал хараалагдаһанда орходоо тон бирагүйгөөр шэгнүүрээ нэмээнэ, зарим газарта бурууннууд туража эхилээ.

Иимэрхүү байдал Закаменай олонхи колхозуудта үзэгдэнэ. Эндэхи «Коммунизм», «Байкал», «Коммунизмын зам» болон бусад колхозууд залуу малдаа тэжээл горьтойгоор үгэнэгүй, үдэртөө миин 2—3 килограмм бүдүүн тэжээл үгөөд лэ хизаарлашана. Малынь шэгнэгдэнэгүй. Мүн иимэ дутагдалнууд Заиграйн, Хориин, Иволгын колхозуудта ушарна.

Зорилго юуб гэхэдэ, залуу мал олоор шахалганда, һайн эдеэлгэндэ табижа, үбэлдөө тэдэнэйнгээ шэгнүүрые горьтойгоор нэмээхэ хэрэг болоно. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Имагтал партиин айкомуудай, аймгүйсэдкомуудай, партийна эхин организацинуудай зүгһөө эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулха шухала.

Тэрэшэлэн нэгэ үнеэндэ 2—3 тугал хүхүүлжэ түлжүүлхэ арга хэрэглэхэдэ залуу мал түргөөр томо боложо, мяха ехээр абаха хэрэгтэ нилээд ехэ туһа хүргэхэ байна. Иволгын «Улаан Оронго», Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ, Закаменай «40 лет Октября» колхозуудай тугалнуудые үнеэдтэ табижа түлжүүлхэдэнь, тэдэнэй шэгнүүр һүөөр тэжээһэнһээ 2 дахин шахуу ехэ болоһон байна. Тиимэһээ саашадаа энэ түрүү арга республика дотор үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Илангаяа Яруунын, Закаменай, Ахын, Хориин, Баргажанай колхоз, совхозууд ерэхэ жэлһээ эхилжэ үнеэдэйнгээ хахадынь шахууе мяха ехээр абалгада зорюулха болоно. Томо колхозууд мяха абаха тусхай товарна фермэнүүдые эмхидхэхэ ушартай.

Саашадаа гахайн, шубуунай мяха абаха, илангаяа уһанай шубуу олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхарал табигдаха ёһотой. Гахайн мяха ехээр абахын тула нэгэ удаа түрүүлдэг эхэ гахайнуудые олошоруулха шухала. Илангаяа мүнөө жэлдэ гахай олоор үсхэбэрилхэ, шахаха арга нүхэсэл ажахы бүхэндэ дүүрэн бии.

Долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ мяха ехээр абахын тула адуу малай һубайрха, гарзалха ябадалые эрид шууд усадхаха шухала. Малай үхэһэн, гарзалһан шалтагаан тэрэ дороо элирүүлэгдэжэ, дары усадхагдаха зэргэтэй. Һубай мал хаа хаанагүй шалгагдажа, тэдэниие ороондо оруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ тушаа яаралтай хэмжээн абтаха болоно. Хэрбээ ажахы бүхэн доторойнгоо арга боломжонуудые ашаглажа шадабал, республикамнай 1960 ондо мяха абалгаяа эрид дээшэлүүлжэ шадаха.

„Гайхамшагта илалта“

Н. С. Хрущевто Рязаниин областиин Шиловскэ районой Кировэй нэрэмжэтэ худөө ажахын артелиин колхознигуудай эльгээһэн бэшэг

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто Рязаниин областиин Шиловскэ районой Кировэй нэрэмжэтэ худөө ажахын артелиин колхознигууд бэшэг эльгээжэ, өөһэдынгөө амжалтанууд болон саашанхи түсэбүүд тухай тэрээн соогоо хөөрэжэ үгэһэн байна.

Мяха, һү болон бусад продуктнуудые элбэгээр абаха уялгаяа колхоз мүнөө жэлдэ амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые, Н. С. Хрущевые Кировэй нэрэмжэтэ худөө ажахын артелиин түрүүлэгшэ А. И. Ефремова Рязаниин эхэнэрнүүдтэй Кремль соо уулзалгын болоходо бүхы колхознигуудайнгаа зүгһөө найдуулаа һэн.

Хэлэһэн үгэдөө нэрэтэй солотойгоор хүрөөбди гэжэ Н. С. Хрущевто эльгээһэн бэшэг соогоо колхознигууд баяртайгаар мэдээсэнэ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ гүрэндэ 420 тонно, нёдондонойхидо орходоо 4,5 дахин, 1953 онойхиһоо 16 дахин ехэ мяха худалдаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 173 центнер мяхан абтаа, 346 центнер һүн һаагдаа.

Ерэхэ жэлдэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 200 центнер мяха абаха, 500 центнер һү һааха гэжэ колхознигууд уялга абаа.

* * *

Мал ажалай продукт элбэгээр абаха уялгаяа дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, колхознигуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална гэжэ тэдэндэ эльгээһэн харюугайнгаа бэшэг соо КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев бэшэнэ.

—Энэ гайхамшагта илалта болоно—гэжэ Н. С. Хрущев бэшэһэн байна. (ТАСС).

Н. С. Хрущевтой США-гэй профсоюзна делегаци уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой США-гэй Баруун эрьеын портнуудай ашаа тээгшэдэй, складуудай хүдэлмэришэдэй межнациональна профсоюзай делегаци декабриин 15-да Кремль соо уулзаа. Профсоюзай секретарь-казначей Луис Гольдблатт (делегациие толгойлогшо), Томас Лоуренс, Майкл Самодуров гэгшэдһээ делегаци бүридэнэ.

Н. С. Хрущевой болон Американ профсоюзуудай ажал-ябуулагшадай хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. ВЦСПС-эй секретарь А. А. Булгаков, далайн болон гол мүрэнэй флодой хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ А. И. Коэткин гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Декабрь 17. Худөө бэшэгшэдэй шалгалта ЮУ ХАРУУЛНАБ?

Нюдэ далдалаашад, тэдээндэ үнэншэгшэд тухай

Энэ жэл хаа хаанагүй үбһэ хулһа, һолоомо, зелёнко, таряа талханай зүйл элбэг гээшэ. Буруу, тугалнуудые үбэлдөө таргалуулха, һайнаар түлжүүлхэ дүүрэн арга боломжо бии. Ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ һайн шанартай, тарган мяха худалдахын тула Ацагадай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз намар-үбэлэй үедэ 120 хашараг бурууннуудые шахан таргалуулха, 140 буруу, эртын тугалнуудые түргөөр түлжүүлхэ аргатай гэжэ Заиграйн аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд тодорхойлһон байна. Теэд тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд залуу малые таргалуулха, шахан түлжүүлхэ тушаа огто һаналаа табяагүй. Манай шалгалта хэхэдэ тус колхоздо нэгэшье толгой буруу, хашараг шахалганда табигдаагүй байба.

— Буруу, тугалнуудые шахан таргалуулха, түлжүүлхэ тухай дуулаагүйб, манда түсэб үгтэһэн байгаа гээшэ гү, тиимэшүү юумэ хараагүйб,—гэжэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Раднаев мэдүүлбэ.

Залуу мал шахан таргалуулха, түлжүүлхэ хэрэгые эмхидхэхэ тушаа аймагай зүблөөндэшье нилээд хэлсэгдэһэн байха ёһотой. «Юушье дуулаагүйб» гэхэдээ, нүхэр Раднаев хэниие мэхэлхээ һэдэбэ гээшэб? Газетэ бүхэндэшье ходо бэшэгдэжэ байна ха юм.

Үдэ голой урда бэедэ Вандан Галданов колхозой 50 гаран хашараг харууһалжа байдаг. Тэрэ хүн үниинэй мал дээрэ хүдэлдэг, энэ зундаа залуу мал бэлшээн таргалуулжа, дүй дүршэлтэй болоһон юм.

— Манай колхозой түрүүлэгшэ Мыжитдоржи Цыдыпович тээсгэн энээгүүр ябахадаа «Һаяар, декабрь һара гарахалаар, шамда, нүхэр Галданов, шахалганда табихаар буруу, хашарагуудые илгажа үгэхэбди, хүлеэжэ байгаарай» гэһэн юм. Теэд мүнөөшье хүрэтэр илгажа, тушаажа үгэгшэгүй. Хүлеэжэл байнаб. Мүнөө хаража байгааша хашарагуудтамни хилганашье үбһэ, зелёнко заажа үгөөгүй. Тиишээ мэдэжэ байгаашад ойлгодог юм бэшэ гү,—гэжэ мал адуулагша Вандан Галданович енгүүтэйхэнээр манда хөөрэбэ.

Колхозой центртэ дүтэхэн Цыденова Цымжидэй харууһалдаг жараад буруу, тугалай гүүртэ байдаг. Тэндэхи буруу, тугалнуудайнь олонхи туранхай, бужууда барюулшаһан байба. Тэдэ малай һайжархашье гээшэнь бэрхэтэй болоо. Харууһа, эдеэлүүлгэ муутай, Үдэ гол дээрэ соолгоһоо уһалагдаад байһан мал хаанаһаа һайжархаб даа. Эдэ бурууннуудта таряа талханай зүйл үгтэдэг нэрэтэй аад, овёс тэрэ зангаарнь, монсогор зандань малдаа эдюулдэг байһанаа, мүнөө тэрэнээшье үгэхээ болинхой.

Хэзээнһээ эдэ тугалнуудаа бүлеэн уһаар уһалха болохо гээшэ бта гэхэдэмнай, колхозой мал ажалые эрхилэгшэ нүхэр Х. Дармаев «Эй, бидэшни совхоз болохомнайл. Тугал, бурууи һанаанда орохоёо болёод байна» гэжэ убайгүйгөөр хэлэбэ.

Хойто жэлдэ мяха ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха тушаа тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд орой һаналаа табяагүй байшоо. Энэ жэл гахайнуудаа бултыснь үгы хэжэрхиһэн байна.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Донлуков нюдэ далдалха, бэеһээ зайлуулха бодолтойгоор 70 буруу, хашараг шахажа байнабди гэһэн худал хуурмагаар мэдээ аймагай эмхи зургаануудта хүргэһэн байна.

Теэд аймагай худөө ажахын инспекциинхид, аймгүйсэдкомой болон КПСС-эй айкомой хүтэлбэрилэгшэд Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө худал хуурмаг мэдээ абаад, үнэншэшөөд һуудагынь баһал гайхалтай. Колхозой ажабайдал мэдэдэггүй, малай гүүртэнүүд дээгүүр ябадаггүй байба гү?

Шалгалтада хабаадагшад:
В. Дашиев, Ц-Ж. Сультимов, худөө бэшэгшэдэй постын гэшүүд,
Я. Пахомов, Хүрьбын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ,
Г. Данзанов, манай тусхай корр.

АРГАТАЙ ААД, ЯДАРШОО

Бүргэ нютагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (Закамен) 1959 ондо гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэшье, 1300 центнер мяха абахабди гэһэн уялгаяа үшөөл дүүргэнэгүй.

Гүрэндэ худалдаһан эбэртэ бодо малынь тус бүридөө дунда зэргээр 220—230 килограмм, хонидынь—46 килограмм, гахайнь—80 килограмм татаһан юм. Мал яһала тарганаар тушаагдаһаншье һаа, һанаһанда үшөөл хүрөөгүй.

Хэрбээ колхоз зунай сагта мал шахалгые һайнаар эмхидхээ хадаа үшөө ехэ мяха абаха дүүрэн арга боломжотой байгаа. Теэд энэ аргаяа хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй. Түрүү малшадайнь түйлаһан дүн энэ аргыень элирүүлнэ. Жамса Вандановай даадаг шахалганда илгагдаһан гүүртэ үбһэ ногоогоор, уһаар элбэг, бэлшээри һайнтай Байса гэжэ газарта байрладаг. Нүхэр Ванданов малаа оролдосотойгоор харууһалһанайнгаа ашаар 102 бүүугаа тус бүриинь дунда зэргээр 250 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндөө тушаагаа юм. Тус гүүртын мал нүхэр Вандановта тушаажа үгэхэдэнь, толгой бүринь 190 килограмм байгаа һэн. Тэдэнь 2 һарын туршада дунда зэргээр 250 килограмм татадаг болоо гэхэ гү, али сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмэһэн байна.

Октябрь, ноябрь һаранuудта 28 гахай шахагдажа, гүрэндэ тушаагдаа. Зүгөөр гахай шахаха хүдэлмэреэ колхоз һайнаар эмхидхээ гэхын аргагүй. Гахайнуудынь байра муутай, тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй дээрэһээ шэгнүүрээ һайса нэмээгээгүй юм.

Мүнөө колхоздо 253 буруу, 104 хашараг шахагдажа, гүрэндэ тушаагдахаар илгагданхай. Тиихэдэ Самсаалай Эхин гэжэ газарта 100 толгой үхэр шахагдажа байна. Тэдэнэй 37 толгойнь һаяар гүрэндэ тушаагдахаар илгагдаад шахагдана. Зүгөөр тэндэ ошожо, ажал хүдэлмэринь харахада мал шахажа байһанай янзагүй. Малынь гансал үбһэ, зелёнко эдихэһээ бэшэ ондоо тэжээлээр хангагдаагүй. Тэжээлэй рацион табигданагүй. Анхандаа малыень шэгнэжэ, гүүртые даагшада тушаагаад лэ, мүнөө шэгнэхээ болишоһон дээрэһээнь сүүдхэдээ малынь шэгнүүрээ хэр нэмээжэ байнаб гэжэ мэдэхын аргагүй. Тэрэшэлэн шахан түлжүүлэгдэжэ байһан буруу, хашарагуудшье шэгнэгдэхээ болишонхой. Тиимэһээ тэдэнэй нэмэжэшье, хорожошье байһаниинь мэдэгдэнэгүй. Тэдээндэ үбһэ, зелёнко, һолоомоһоо ондоо ямаршье тэжээл, таряа талханай зүйл үгтэнэгүй. Үнгэрхэдөө нүхэр Б. Бадмаевай гүүртын хашарагууд гансал үбһэ эдинэ. Залуу малда үбэлэй үедэ эдюулэгдэхээр багахан үбһэн хубааряар үгтөөд байна. Малдаа бүлеэн уһа уулгадаг болохо гэжэ хэншье оролдоногүй.

Байгша ондо элбэг ногоотой байбашье һаань, тус колхоз малаа бүдүүн тэжээлээр миил 40 процент хангаһан байха юм. Тиимэ саанаа шахамал малдаа үбһыень саг соонь зөөжэ эдюулнэгүй.

Мал ажалай эгээн харюусалгатай мүнөө сагта хүдэлжэ байһан малшадта ажалайнь түлөөһэ үгэхэ гурим үшөө тодорхойлогдоогүй. Илангаяа залуу мал шахажа, томо болгожо байһан малшадые урмашуулжа байбал таатай һэн.

Энэ үедэ колхознигууд гүрэндэ залуу мал олоор тушаажа байна. Теэд колхозой эбэртэ малай тоо толгой олошоруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Тиимэһээ колхознигуудһаа залуу мал олоор худалдажа абаха аргатай аад, иимэ хүдэлмэри ябуулнагүй. Колхозой правлени болон партийна организаци дутуу дунданuудаа дары усадхаха хэмжээ абаха ёһотой.

Шалгалтада хабаадагшад:
Г. Тугутов, худөө бэшэгшэ;
Д. Раднаев, колхозой гэшүүн.

Дүршэлтэй техник-үрэжүүлэгшэ

Норбо Цыбикович Гармажапов колхозойнгоо хонин һүрэгые олошоруулха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые горьтойгоор оруулалсажа байнхай. Тэрэ хорёод жэлэй туршада колхозойнгоо техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлжэ байхадаа өөрынгөө ажалда баян дүй дүршэлтэй болонхой. Шудалһан мэргэжэлээ улам саашань арьбадхахын тула нилээдгүй оролдожо байхынгаа хажуугаар энэ хэрэгтээ залуушуулые һургахые хүсэжэ байдаг. Колхозой эхэ хонидой түрүү отарын хонишон Сэнгэ Гомбоевые техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэлдэ һургаһан юм. Мүнөө нүхэр Гомбоев өөрынгөө отарын 500 гаран хонидые искусственна аргаар үрэжүүлдэг болонхой.

Нүхэр Гармажапов хорёод жэлэй туршада 30 гара мянга хонидые, хэдэн зуун үнеэ искусственна аргаар үрэжүүлжэ, жэл бүри һайн амжалта түйлажа байна. Тэрэнэй үрэжүүлһэн эхэ мал һубайрдаггүй, заабол түрэдэг юм. Тобир бэетэй түл абтадаг. Байгша ондо 100 гаран үнеэдые, 3 отарын эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлэнхэй. Хамта 2000 шахуу хонидые февраль, март һаранuудта түрүүлхээр үрэжүүлһэн байна. Гадна нүхэр Гармажапов хонидые үрэжүүлжэ байха үедөө хонишодой үбэлжэлгэдөө бэлэдхэхэ хэрэгтэнь ходо туһалалсажа, үбһэ, һолоомо, зелёнкыень зөөлсэжэ, хашаа хорёоень заһалсажа байдаг.

Норбо Цыбиковичын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонидые олошоруулха хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө хандажа, габьяатайгаар ажаллаһыень КПСС-эй Бурядай обком, Худөө ажахын министерство хоёр удаа тэмдэглэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан байна.

Зэдэ. **Д. Доржиев.**

Ехэ уялганууд

Черновицка областиин колхозниуд, совхоз, РТС-үүдэй хүдэлмэришэд, худөө ажахын мэргэжэлтэд олоон жэлэй түрүүшын жэлые мжалтатайгаар дүүргэжэ байна. бласть худөө ажахын продуктуудые худалдаха жэлэйнгээ түсэые болзорһоонь урид дүүргээ, ихэдээ нёдондонойхидо орходоо раггүй ехэ продукт гүрэндэ худалдаа.

Областиин худөө ажахын ажалад арга боломжонуудаа наринаар оложо үзөөд, долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые мяха, һү балгаар 1962 ондо, тайлбарилан элэбэл, дүрбэн жэлэй турша соо дүүргэхэ, бүхы ажахынуудай талаар эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 181 центнер мяха абаха, 786 центнер һү һааха гэһэн уялга абаа.

Эдэ уялганууд яһала дүүргэгдэхээр гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди, эдэниие амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа, манай орондо коммунистическэ общество байгуулха агуу ехэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулхабди гээд, областиин колхознигууд, совхоз, РТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд бэшэнэ.

(ТАСС).

БУРЯДАЙ АССР-эй ТАБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ СЕССИ

Үсэгэлдэр, Бурядай АССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай ехэ зал соо боложо үнгэрөө.

Тус сесси иимэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ:

1. Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1960 оной гүрэнэй түсэб тухай.
2. Бурядай АССР-эй 1960 оной гүрэнэй бюджет тухай, 1958 оной гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай.
3. Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадые депутадһаань болюулха тухай хуулиин проект.
4. Бурядай АССР-эй (үндэһэн хуулиин) Конституциин 14, 88 статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай.

Эдэ асуудалнуудаар Бурядай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат нүхэр **Л. Я. Егорова,** республикын финансын министр нүхэр **Ч. В. Ендонов,** Верховно Соведэй хуули гаргаха талаар дурадхал оруулдаг Комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. И. Малыгин** элидхэл хэһэн байна. Мүн дүрбэдэхи асуудалаар Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь нүхэр **Ч. Д. Доржиев** элидхэбэ.

Сессиин зүбшэн хэлсэһэн түрүүшын хоёр асуудал тушаа нэмэлтэ элидхэл Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Б. Пивоваров** хэбэ.

Долоон жэлэй түрүүшын жэлэй даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ түйлагдаһан амжалтануудые, мүн арга боломжонуудаа хараадаа абан, 1960 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй проект зохёогдонхой, тиихэдэ Бурядай АССР-эй 1960 оной гүрэнэй бюджет арадай ажахын түсэбэй даалгабаринуудтай зохилдоно гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Удаань элидхэлнүүд тушаа 21 хүн үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуугаар тогтоолнууд баталан абтаа.

Бурядай АССР-эй 5-дахи зарлалай Верховно Соведэй 3-дахи сесси. **Зураг дээрэ:** сессиин заседаниин зал соо. Трибуна дээрэ республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Госпланай түрүүлэгшэ Л. Я. Егорова 1960 оной арадай ажахын гүрэнэй түсэб тухай элидхэл хэжэ байна.
А. Мантаевай фото.

Бурядай АССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

1960 ондо Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

Бурядай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Л. Я. Егоровагай элидхэлһээ

КПСС-эй XXI съезд оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб баталаад, Совет гүрэнэй саашанхи шэнэ хүгжэлтын зам—үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха хэмжээ-ябуулгануудые тодорхойлоо. Совет арад энэ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлажа байна. Социалистическэ промышленность, тэрэнэй гол һалбари болохо хүндэ промышленность, хүдөө ажахымнай хурдан түргэнөөр хүгжэнэ, улад зоной ажаһуудал болон культурна байдал улам һайжарна. Бүхы совет арадтаяа хамта Бурят ороной ажалшад долоон жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхээр зоригжоод, угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажаллажа байнхай. Республикын промышленна предприятинууд энэ жэлэй үнгэрһэн 11 һарын түсэбые 103,7 процент (тэрэ тоодо совнархозой промышленность 103,6 процент, союзно-республиканска промышленность 105 процент, нютагай промышленность 102,1 процент) дүүргээ. Үнгэрһэн жэлэй энэ үетэй сасуулбал, промышленностиин үйлэдбэрилгын хэмжээн 9,7 процентээр, тэрэ тоодо совнархозой предприятинуудай — 8,6, союзно-республиканска предприятинуудай —12,8, нютагай промышленностиин предприятинуудай —12,4 процентээр дээшэлбэ.

Гэбэшье аймсоведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүтэлбэрилдэг нютагай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэридэ горьтойхон дутуу дунданууд бии байһаар. Илангаяа Нютагай промышленностиин министерствын харьяата предприятинууд (министр нүхэр Эрдынеев) хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Энэ министерствын мэдэлэй 29 предприятиин 10-ниинь гүрэнэй түсэб дүүргээгүй байшоо. Мүн олзоборилгын кооперациин предприятинууд гүрэнэй түсэбэйнгөө дүүргэлтэ ханганагүй.

Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд мүн лэ усадхагдаадүй. Үнгэрһэн 11 һарын туршада кондитерска, консервын зүйлнүүдые гаргаха түсэбүүд дүүргэгдээгүй.

Капитальна барилгын түсэб тон хангалтагүйгөөр гүйсэдхэгдэжэ байнхай. Нютагай Соведүүдэй мэдэлэй, организацинуудай капитальна хүдэлмэридэ жэл соо ашаглахаар һомологдоһон мүнгэнэй түсэб 11 һара соо миил 74 процент, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 75 процент дүүргэгдээ. Илангаяа гэр байрын, һургуулинуудай, больницын, үхибүүдэй эмхинүүдэй барилгын түсэб муугаар дүүргэгдэнэ. Гэр байра бариха 11 һарын түсэб 83 процент дүүргэгдэһэн байбашье, ашаглалгада үгтэхэ гэр байрануудай түсэб юрэдөөл 63 процент гүйсэдхэгдэбэ.

Тэрэшэлэн шэнэ һургуулинуудые бариха 11 һарын түсэб 60 процент дүүргэгдэжэ, һомологдоһон 12,5 миллион түхэригһөө оройдоо 7,5 миллиониинь ашаглагдаа.

Элүүрые хамгаалдаг эмхи зургаануудай барилганууд 70 процент дүүргэгдээ. Гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын министерствонүүдээр хараалагдаһан үхибүүдэй сад, яслинуудай барилганууд эбсэшэгүйгөөр унжагайруулагдана.

Барилгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр бүтээгдэжэ байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, барилгын организацинууд, нэн түрүүндэ «Бурстрой» трест, арадай ажахын соведэй харьяата организацинууд (№ 154, № 1 трестнүүдэй, Улан-Удын СМУ) муугаар ажаллана.

Хүдөө ажахын талаар 1959 ондо зарим амжалтанууд туйлагдажа, горьтойхон хубилалта болоо. Республикын колхоз, совхозууд түсэбһөө гадуур 3 миллион 361 мянган пүүд таряа, 13928 центнер мяха, 730 мянган үндэгэ, 43 мянган центнер сахарай свёкло гүрэндөө худалдаа. Мүн һү худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Нёдондо жэлдэ республика доторнай 2 шэнэ совхоз (Иволгын, Кабанскын) эмхидхэгдэжэ, Хоринн, Бичурын совхозууд томодхогдоһон байгаа. Колхоз, совхозууд болон заһабарилгын-техническэ станцинууд шэнэ техникээр хангагдаа.

Үнгэрөөшэ жэлдэ республикымнай колхозууд эмхидхэлэйнгээ талаар бэхижэжэ, олзо доходынь дээшэлжэ, саашадаа мүнгэн түлбэридэ сэхэ орохо арга боломжотой болоһон байха юм.

Гэбэшье олохон колхоз, совхоз ажахыгаа хүгжөөхэ, олзо доходоо дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукт ехээр абаха арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шаданагүй.

1958 онойхитой сасуулхада, энэ жэлэй декабриин 1-нэй байдалаар колхоз, совхозуудтахи адууһа малай тоо иимээр нэмээ гэбэл:

Эбэртэ бодо малайнь тоо 5,3 мянган,

тэрэ тоодо үнеэдэйнь—3,0 мянган толгойгоор,

хонидой—82,6 мянган,

гахайн—3,6 мянган,

шубуудай—52,0 мянган толгойгоор олошороо.

Республикын арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта ажалшадай соёл болбосорол, ажана байдал улам һайжарба. Эхэ оронoймнай нийслэл Москвада һаяхан боложо үнгэрһэн Бурядай искусство, литературын декада энээниие гэршэлнэ.

Ажалшадай байдалай һайжарха, колхознигуудай олзо доходой, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй дээшэлхэтэй хамта эд бараанай эрьесэ нэмэлсээ. 1959 ондо гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай организацинууд үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 143 миллион түхэригөөр ехэ эд бараа арад зондо худалдаһан байна.

1960 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй гол зорилгонууд

1959 он дотор арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаһан амжалтамнай арадай ажахын бүхы һалбаринуудые долоон жэлэй даабарита тоонуудаар хараалагдаһан хэмжээндэ орходоо, бүри түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжо олгоно. Республикымнай нютагай, гүрэнэй, кооперативна промышленностиин продукци гаргалгые долоон жэлэй түсэбөөр 16 проц. нэмээхэ гэжэ хараалагдаһантай жэшэбэл, түрүүшын хоёр жэлэй туршада 25 процентээр дээшэлхэ болоно. Нютагай гүрэнэй болон кооперативна промышленностиин гаргаха продукциин хэмжээн энэ жэлэйхиһээ 13 процентээр дээшэлхэ юм.

Нютагай болон олзоборилгын кооперациин предприятинуудай барилгын материалнуудые гаргаха энэ жэлэй түсэбтэ орходоо 1960 ондо нимэ болохоор:

Хана болохо материалнуудаар—36 процент,

тэрэ тоодо хирпиисэ сохилгоор—27 процент,

барилгын шулуу бэлэдхэлгээр—30 процент,

хайр, буталагдаһан шулуу бэлэдхэлгээр—27 процент,

түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ —2 дахин,

хэрэгсэлэй модо бэлэдхэлгэ—13,5 процент нэмэхээр хараалагдана.

Республика доторнай капитальна барилгын хэмжээнэй жэл бүри ехэ боложо байхада нютагай барилгын материалнуудые ехээр бэлэдхэхэ зорилго табигдана. Гэхэ зуура тиимэ материалнууд—улаан хирпиисэ, извёстко, хайр, бутарагдаһан шулуун дуталдана. Улан-Удын барилгануудта эдэ хэрэгсэлнүүд ходо дуталдадаг. Юундэб гэхэдэ, Улан-Удэһээ хирпиисэ, барилгын ондоо материалнуудые хүдөө нютагуудта абаашадаг байна бшуу.

Хүдөөдэхи промкомбиналууд, промартельнүүдтэ хирпиисэ хэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй, хирпиисын заводуудай үйлэдбэрилгын хүсэн хүсэд ашаглагданагүй. Мүнөө тэдэ заводуудай үйлэдбэрилгын хүсэн миил 30 процент ашаглагдана.

Нютагай промышленностиин министерство, Бурпромсовет, аймсоведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд промкомбинадуудай, промартельнүүдэй ажал хүдэлмэриие шалгажа, үйлэдбэриин технологи һайжаруулхадань туһа хүргэхэ ёһотой. Тиигэжэ 1960 оной үеэр 10 миллион хэһэгһээ үсөөн бэшэ улаан хирпиисэ сохихо уялгатайбди.

Тэрээнһээ гадна арадай ажахын совет хана болохо материалнуудые бүри ехээр бүтээн гаргахын тула эрид хэмжээ абаха зэргэтэй. Гэхэ зуура Кяхтадахи хирпиисын завод дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Бүри 1958 ондо тус завод арадай ажахын соведэй мэдэлдэ үгтэһэн аад, мүнөө болотор хүсэд ашаглагданагүй.

Ажалшадай хэрэглэмжын саг үргэлжэ дээшэлжэ байгаа эрилтые хангаха зорилгоор элдэб эд бараа элбэг ехээр бүтээхын тула нютагай промышленностиин министерство, Бурпромсовет бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэ ёһотой.

Нютагай, кооперативна промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, гаргаһан продукцингаа ассортиментыень үргэдхэн, шанарыень улам һайжаруулха шухала байна.

Ерэхэ жэлдэ нютагай промышленностиин, олзоборилгын кооперациин мэдэлэй предприятинуудаар культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэгсэлэй эд бараан 51 миллион түхэригтэ бүтээгдэхээр хараалагдана. Энэнь 1959 онойхиһоо 16,5 процентээр ехэ болохо юм.

Тэрээнһээ гадна 1960 ондо арадай ажахын соведэй харьяата предприятинууд 2,8 миллион түхэригэй мебель, 66 мянган хэһэг угаалгын машина, мүн бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргахаар хараална.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар арад зоной эрилтые таһалгаряагүй хангажа байха асуудалда манай парти, правительство хододоо анхарал хандуулжа байдаг. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада манай нютагай промышленностиин үйлэдбэриин техническэ базые хүгжөөхын тула капитальна барилгада 17 миллион үлүүтэй түхэриг гаргагдаһан байна. Зарим предприятинуудта шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, автомат лининүүдые тодхохо зорилгоор горьтой хүдэлмэри хэгдээ. 1960 ондо нютагай эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай продукци бүтээн гаргалгань энэ жэлэйхиһээ 9,6 процентээр дээшэлжэ, 150 миллион түхэриг болохоор хараалагдана.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэ

Хүдөө ажахын продукци абалгын хэмжээн иимээр дээшэлхэ гэбэл: мяхан—25,5, процентээр; һүн —33,4 процентээр, нооһон—29,6 процентээр, үндэгэн—87,3 процентээр, сахарай свёкло—40 процентээр, овощь—22 процентээр, хартаабха—2 дахин дээшэлхэ.

Энэ жэл ороoһо таряа ургуулжа абаһан амжалтаяа арьбадхажа, 1960 ондо таряалангайнгаа ургаса бүри дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Энээниие туйлаха арга боломжо манда бии.

Газар таряалангай үрэжэлые улам һайжаруулжа, ороoһо таряанайнгаа ургасые эрид дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди. Тэрэнэй тулада нютагай үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Ерэхэ жэлдэ таряалан, сабшалан дээрэ 1870 мянган тонно наг шэбхэ гаргахаар түсэблэгдэнэ.

Ниитынгээ адууһа малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангахын тула республикын колхоз, совхозуудта тэжээлэй ургамалнуудай, илангаяа кукурузын тарилгые үргэдхэхэ шухала. Байгша ондо 500 мянган тонно силос дарагдаа. Ерэхэ жэлдэ 782 мянган тонно силос дараха ёһотойбди. Ашаг шэмэ ехэтэй мал, шубуу олоор үсхэбэрилхэ гэжэ 1960 оной түсэбөөр хараалагдана. 1959 онтой жэшэбэл, эбэртэ бодо мал 7,8 проц. (тэрэ тоодо үнеэд 11,6 процентээр), хонид—16,6, гахай —8,3, шубуу—28 процент олошоруулагдахаар хараалагдана.

Адууһа малайнгаа тоо толгойе нэмээхэтээ хамта ашаг шэмэ үгэлгыень, үүлтэрыень улам һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ ёһотойбди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэдхэхэтээ хамта мал ажалай, таряан ажалай продукци худалдан абалгые иимээр дээшэлүүлхэ: мяха—13,7 процент, һү—8,5 процент, ноoһо—23,5 процент, үндэгэ—44 процент, овощь—42,8 процент, хартаабха—100,0 процент, сахарай свёкло—33,0 процентээр нэмээхэ гэжэ 1960 оной түсэб дотор хараалагданхай.

Республикын колхоз, совхозуудай экономико ямар аргаар хүгжөөгдэн дэбжээгдэхэб гэхэдэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын өөрын үнэ сэнгые химдаруулха шухала.

Капитальна барилга

1960 ондо республикын Министрнүүдэй Соведтэ мэдэлтэй ажахынуудые хүгжөөлгэдэ 156 миллион түхэриг гэхэ гү, али 1958 онойхиһоо 16 процентээр ехэ мүнгэн һомологдохо байна. Нютагай ажахые хүгжөөлгэдэ бүхы дээрээ 190 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаха юм.

1960 ондо нютагай гүрэнэй, кооперативна промышленностиие хүгжөөлгэдэ 35,5 миллион түхэриг һомологдохоор хараалагдана.

Энэ жэлэйхитэй жэшэбэл, коммунальна барилгада мүнгэ һомололго 14 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

1960 ондо бүхы министерствонүүдэй мэдэлэй гэр байрын барилганuудта 150 миллион үлүүтэй түхэриг һомологдохо гэхэ гү, али 122 мянган квадратна метр байрын талмай ашаглалгада үгтэхэ болоно. Тиихэдэ нютагтаа мэдэлтэй ажахыда 29,4 мянган квадратна метр гэр байра баригдаха.

Барилгын хүдэлмэри түргэдхэжэ, үнэ сэнгыень химдаруулха хэрэгтэ барилгашад хубитаяа оруулха зэргэтэй. Эдэнэр барилгын газарнуудта шанга журам сахиха, гүрэнэй зөөри үригшэдтэй, гамгүйгөөр гаргашалха ябадалтай эрид тэмсэхэ зэргэтэй.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь юуб гэхэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, гаргаһан продукцингаа үнэ сэнгые химдаруулха ябадал болоно. 1960 ондо нютагай промышленностиин предприятинуудтахи ажалай бүтээсые 6,5 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

Харгы замай ажахы, транспорт тухай

Манай республика дотор автомобильна транспорт нилээд ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Ашаа тээлгын хэмжээнэй 70 процентые автомобиляар ашаа шэрэлгэ эзэлнэ. Саашадаа энэ хэрэгые улам хүгжөөхын тула 1960 ондо автомобильна транспортын ажахые нэгэдүүлхэ, централизованно аргаар ашаа шэрэхэ гэхэ мэтэ гол зорилгонууд табигдана.

Республикын совнархозой, ондоошье эмхинүүдэй автотранспортаар ашаа шэрэлгэ 15 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Ажалшадай ажабайдал улам һайжарха

Республикын промышленность, хүдөө ажахы ба капитальна барилгын хүгжэхэдэ, хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхозно таряашадай олзо доход ехээр ургаха байна.

Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай эрьесэ республика доторнай 2545 миллион түхэриг болохоор хараалагдана. Энэ жэлэйхитэй сасуулхада, 186,7 миллион түхэригөөр ехэ бараан зондо худалдагдаха юм. Ажалшадай эрилтэнүүдые хүсэд бүрин хангахын тула 65 шэнэ магазин, 45 столово, кафе, ресторанууд нээгдэхэ байха.

Ерэхэ жэлдэ арадай гэгээрэл, ажал һуралсал хоёрой холбоо барисаан улам үргэдхэгдэхэнь лабтай. Республика доторхи һурагшадай тоо 13,5 мянган хүнөөр олошоржо, дүн хамтадаа 118,5 мянган хүн — (транспортна һургуулигүйгөөр) болохо юм. Интернат-һургуулинуудта һурадаг үхибүүдэй тоо 600 хүнөөр, хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай үдэшын һургуулиин һурагшадай тоо 2 мянган хүнөөр олошорхо.

Киноустановконууд, библиотекэнүүдэй тоо ехээр нэмэхэ, үхибүүдэй хүгжэмэй 2 шэнэ һургуули эмхидхэгдэхэ, үхибүүдэй сад болон яслинуудта 880 һуури нэмэжэ бии болгогдохо.

Республика доторхи эмнэлгын эмхи зургаанууд медицинын мэргэжэлтэдээр хангагдажа, эмнэлгын шэнэ олон түхеэрэлгэтэй болохо байна.

* * *

Нүхэд депутадууд!

1960 оной арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада, ажахын, культурна хүдэлмэри бүри һайнаар хүтэлбэрилхэ шухала. Мүн барилга болон промышленностиие зүбөөр ударидахын тула эмхидхэлэй талаарнь зарим тэды хубилалта хэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Нютагай промышленностиин, эдеэ хоолой промышленностиин министерствонүүдые нэгэдүүлхэдэ таарамжатай гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Барилгын хүдэлмэри һайжаруулхын тулада Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ капитальна барилгын управлени байгуулаад, барилгын ябаса, шанар шалгажа байхыень тэрээндэ даалгахаар хараалагдана.

Бурядай АССР-эй 1960 оной гүрэнэй бюджет тухай

Республикын финансын министр нүхэр Ч. В. Ендоновой элидхэлһээ

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ, мүн баталамжада республикын Министрнүүдэй Соведэй оруулһан 1960 оной бюджедэй проект социалистическэ экономикын саашадаа хүсэн түгэсөөр дэбжэһэниие, манай арадай ажабайдал болон соёл культурын һалбаран хүгжэһые харуулна.

Арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй үндэһэ һуури дээрэ табигдаһан бюджедэй энэ проект орошо, гарашынгаа талаар 486 миллион 694 мянган түхэригөөр хараалагданхай. Энэ жэлэйхидэ орходоо бюджедэй орошо 31 миллион 444 мянган түхэригөөр гэхэ гү, али 6,9 процентээр ехэ болохо байна.

Бурядай АССР-эй 1959 оной гүрэнэй бюджет орошынгоо талаар дүүргэгдэхээр хүлеэгдэнэ. Бүхы дээрээ 477 миллион 791 мянган түхэриг орохо байна. Энэ жэлдэ бюджедэй гаргашань 463 миллион гаран боложо, орошонь гарашаһаа 14 миллион түхэригөөр ехэ болохо.

Бурядай АССР-эй гүрэнэй бюджедэй орошо

Урда жэлнүүдэйхидэл адли бюджедэй орошонь гүрэнэй болон кооперативна предприятинуудһаа ороно. Гэбэл 1960 ондо 376 миллион түхэриг гэхэ гү, али бүхы бюджедэй 76.7 процентнь эдэ предприятинуудһаа орохо юм.

Арадай ажахын Соведэй предприятинуудһаа горьтойхон олзо доход—422 миллион түхэриг орохо юм. Мүн гүрэнэй бюджедэй орошодо гүрэнэй страхованиһаа 4 миллион 699 мянган түхэриг оруулагдахаар хараалагдана.

Арадай ажахыда мүнгэ һомололго

Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ 1960 ондо 107 миллион 811 мянган түхэриг, энээнһээ гадна предприятинууд болон ажахын организацинуудай өөһэдынь 48 миллион 318 түхэриг һомологдохо байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ 17 миллион 22 мянган түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Гадна хүдөө ажахын предприятинууд болон организацинуудай 3 миллион 522 мянган түхэриг энэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Жэл бүри гэр байрые коммунальна ажахые хүгжөөлгэдэ бюджедһээ ехэ мүнгэн зорюулагдана. 1960 ондо энэ хэрэгтэ 73 миллион 313 мянган түхэриг һомолхо гэхэ гү, али энэ жэлтэй сасуулхада 13 миллион 824 мянган түхэригөөр дээшэлхэ. Байрын барилгада бюджедһээ бүхыдөө 36 миллион түхэриг зорюулагдаха болоно.

Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ гаргашанууд

Байгша онтой сасуулхада социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан гаргашанууд 1960 ондо 28 миллион 178 мянган түхэригөөр ехэ боложо, дүн хамтадаа 355 миллион 545 мянган түхэриг болохо гэхэ гү, али бүхы бюджедэй 72,6 процентнь болохо байна.

Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай, мүн бүгэдэниитын һуралсалда 95 миллион 151 түхэриг һомологдохоор хараалагдана. Соёл гэгээрэлэй, искусствын эмхи зургаануудта ерэхэ жэлдэ 27 миллион 609 мянган түхэриг һомологдохо.

Захиргаанай гаргашанууд

Байгша ондо министерствонууд, захиргаанууд болон нютагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүд гүрэнэй захиргаануудые сомор болгожо, тэдээнэй гаргашалдаг мүнгэ зөөриие хороохо талаар нилээд хүдэлмэри ябуулаа. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд 869 мянган түхэриг алмаха арга боломжо олгоо.

Гэбэшье гүрэнэй захиргаануудай олонхи ушарта үшөөл сомор болоогүй байһан зандаа. Энээниие харааадаа абажа, 1960 ондо захиргаануудай гаргашые 240 мянган түхэригөөр хороохо гэжэ хараалагдана.

Аймагуудай, Улан-Удэ городой бюджедүүд

Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай Соведүүдэй эрхэ болон үүргые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Энээнэй ашаар аймагууд болон городуудай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ Соведүүдэй үүргэ дээшэлээ, мүн нютагай бюджедүүд ургаһан байна.

Улан-Удэ городой болон аймагуудай бюджедэй хэмжээн һүүлэй табан жэлэй туршада 97 процентээр ургаа. 1960 ондо Улан-Удэ городой болон аймагуудай бюджедүүд 383 миллион 593 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр гэхэ гү, али үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо 61 миллион 656 мянган түхэригөөр дээшэлхээр хараалагданхай.

Нютагай промышленностьһаа болон олзоборилгын кооперацинуудһаа аймагай бюджедүүдтэ орохо олзо доход энэ жэлэйхидэ орходоо 18,5 процентээр дээшэлхээр хараалагдана. Энэ баримта нютагай промышленностиин гаргадаг продукциие улам ехэ болгохо, мүн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараанай эрьесын түсэбэй дүүргэлтые хангахыень аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгална.

1960 оной бюджедэй проекттэй хамта Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй баталамжада 1958 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоо табигдана.

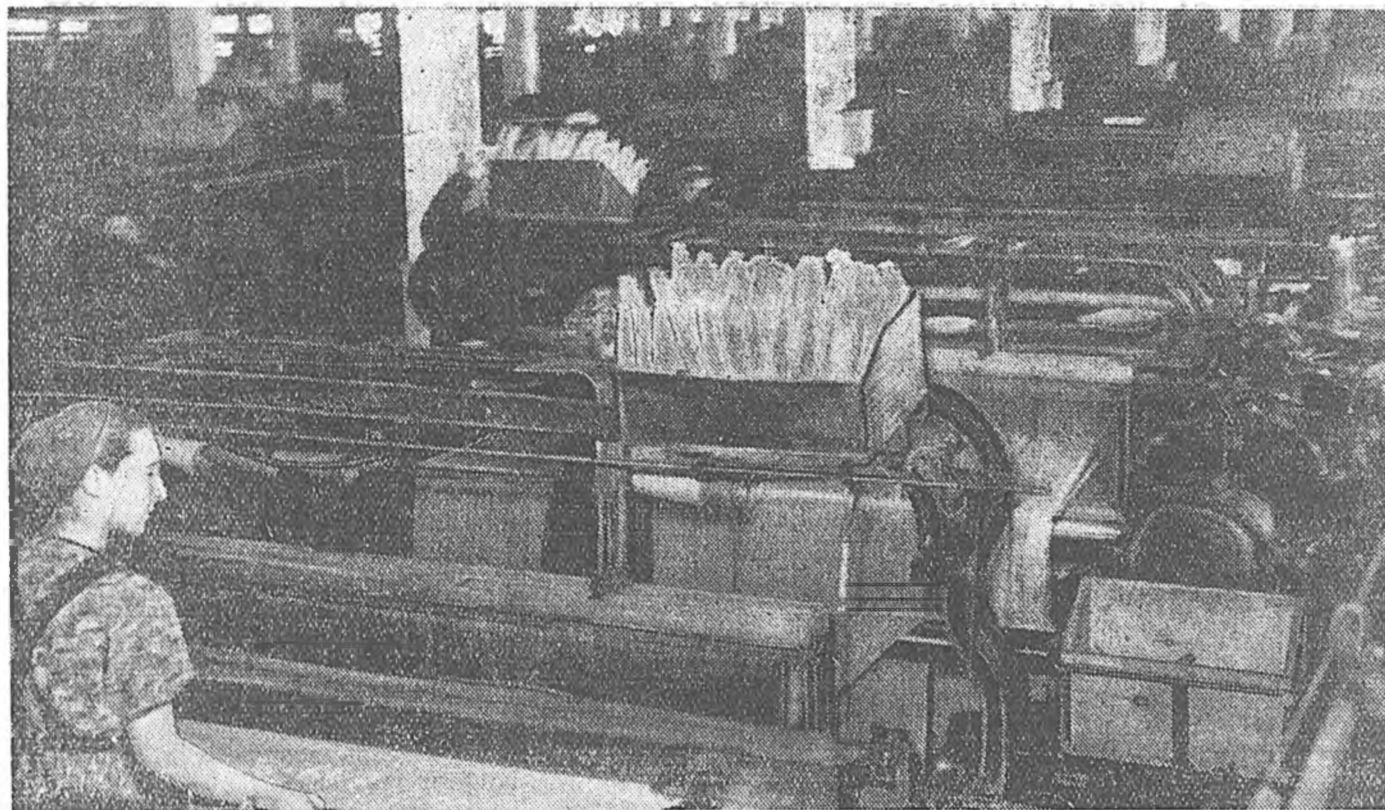

Улан-Удын сэмбын фабрика. Эндэ үйлэдбэриин түхеэрэлгэ шэнэдхэн һайжаруулагдана. Зураг дээрэ: сэмбэ нэхэлгын цех соо бүд нэхэдэг хуушан станогууд мүнөө һэлгэгдэжэ, шэнэ станогууд тодхогдонхой. А. Мантаевай фото.

...артийна журам шангадхаха

Ахын партийна конференциһээ

...59 ондо КПСС-...ахын айком ба... һайнаар худэ...гэжэ эндэхи партийна конфе...ци дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Зоной ...да эмхидхэлэй, ойлгууламжын ...лмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг ...һоной ашаар мүнөө жэл аймаг колхозууд малай тоо толгой ...шоруулха уялгаяа амжалтатай... бэелүүлһэн, малайнгаа ашаг ...ые дээшэлүүлжэ, гүрэндэ мя... худалдаха түсэбөө болзорһоо ...урид дүүргэһэн байна. Социа...листическэ мүрысөөнэй гурбадахи ...талай дүнгүүдээр аймаг ...СС-эй обкомой, республикын ...нистрнүүдэй Соведэй дамжуул... Улаан тугта хүртөө.

...жалшадай дунда соёл-гэгээ...эй хүдэлмэри һайнаар ябуу...дадаг болоо. Мүнөө жэлдэ эл... барилга ехээр хэгдэбэ.

...амжалтануудай хажуугаар мүн ...хэн дутагдалнуудай бии байһан ...рүүлэгдэжэ, хурсаар шүүмжэ...лээ.

...эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжа...улха, хүтэлбэрилхы тушаалта...рые шэлэн олохо, хубаарилан ...бха асуудалнуудаар илангаяа ...нга хөөрэлдөөн болоо.

— Мүнөө жэл үбһэ тэжээл бага...бди. Теэд саһан ехэ. Иимэ хү...рхэн үбэлжэлгын болохоёо бай...а партиин айкомой хүдэлмэри...шэд хүдөө нютагуудта ходо яба..., ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эм...дхэхэ хэрэгтэмнай туһалжа бай... гэжэ һанагдаха байна,—гэжэ ...нинэй нэрэмжэтэ колхозой хо...шон нүхэр **Базарова** хэлэбэ.—Ха...н урдань манай колхоздо аймаг... хүтэлбэрилхы нүхэд тон үсөөн ...ргдэдэг һэн.

Манай, хонишодой хүдэлмэридэ ...ветеринарна мэргэжэлтэд ёһо...й туһаламжа үзүүлнэгүй. Хони...ые искусственнаар үрэжүүлхэ ...дэмнай хүдөө ажахын инспек...ин хүдэлмэрилэгшэд отарада...най үзэгдөөгүй, энэ аргые яажа ...рэглэхэ тухай заажа үгөөгүй һэн.

Саашадаа кабинедтээ һуугаад захиржа, мэдээ суглуулжа, элдэб саарһа эльгээжэ байлгаяа бага болгожо, бодото ажал дээрэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг болоболнай холо дээрэ.

Хүтэлбэрилхы тушаалтадтай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дутамагаар ябуулагдадаг тухай олон хүн хэлэбэ.

— Ашагта малтамал бэдэрхэ экспедициин хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй айкомой секретарьнууд нүхэд Ринчинов, Урбаев муугаар мэдэнэ,—гэжэ делегат нүхэр **Кузьмин** хэлээ.—Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, экспедициин начальник байһанаа гаргуулһан нүхэр Черненкий гэгшые нүхэр Ринчинов али болохоор үмөөрдэг байһан юм. Харин тэрэ хооһоор шашаха, найдуулхаһаа бэшэ, ажалаа мүртэйгөөр ябуулжа шадахагүй, өөрынгөө хара ами харадаг, экспедициин зөөрие өөрын мэтээр һанадаг хүн байшоо.

Тиихэдэ айкомой нүгөө секретарь нүхэр Урбаев экспедициингээ парторганизациин секретарие һунгахадамнай байлсаад, коммунистнуудай буруушааһаар байтар баадхажа байгаад, нүхэр Бабенко гэдэгые һунгуулһан байна. Уданшьегүй тэрэ партийна бүхы хүдэлмэреэ унагаажа захалһан байха юм. Тэрэнэй секретарь байха үедэ партийна суглаамнай 3—4 һараар зарлагдахаяа, бюро оройдоо татагдахаяа болишоһон байна. Теэд КПСС-эй айком саг соонь хэмжээ абаагүй. Һүүлдэл тоосоото-һунгуулиин партийна суглаан боложо, ажалаа ябуулжа шадахагүй, залхуу туняаһагүй хүн гэжэ секретаринь тушаалһаа гаргаһан байнабди. Парти доторой гурим журамые наринаар сахиха гээшэ тон шухала.

Тоосоото элидхэлээр дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абтаа.

Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой секретарьнуудаар нүхэд **Х. Х. Хандуев, П. С. Урбаев** гэгшэд һунгагдаа.

...ЕССИИН ҮЗЭМЖЭДЭ—СОЁЛОЙ АСУУДАЛ

Республика доторнай соносхог...һон гурбан жэлэй соёлой добтол...ын үедэ сомоной Соведүүд ехэ хү...элмэри хэжэ байна. Сомсоведэй ...йсэдкомууд, тэрэнэй саг үргэл...ын комиссинууд, депутадууд үр...н ниитэ зонтойгоо холбоо бари...агаа бэхижүүлжэ, ажалшадые ...ли бүхы хүдэлмэридэ үргэнөөр ха...адуулна.

Жэшээнь, Сэлэнгынгээ аймаг до...р томохон сомсоведүүдэй нэгэн ...олохо Юрөөгэй сомоной Соведэй ...йсэдком һүүлэй үедэ бага бэшэ ...мхидхэлэй хүдэлмэри ябуулна. ...ндэхи Карл Марксын нэрэмжэ...э колхоздо хүдөөгэй клуб, 3 культ...аза, 4 бани, 2 улаан булан, боль...ицын байшан, стадион гэхэ мэтэ ...ухала барилганууд бодхоогдоһон ...айна. Гадна, холын гүүртэ, отара...уудай малшадта шэнэ гэрнүүд ...аригдаа юм.

Гэбэшье сомоной Соведэй мэдэл...э байһан эмхи зургаанууд болон ...рөөгэй интернат-һургуулиин хү...элмэринүүдтэ горьтойхон дутаг...алнууд бии байһаар. Илангаяа ...жалшадай дунда ябуулагдадаг санитарно-гэгээрэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар табигданхай. Эгээл тиимэһээ һаяхан боложо үнгэрһэн сомсоведэйнгээ сесси дээрэ эдэ асуудалнуудые депутадууд зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар культурно-ажаһуудалай комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Литвинцев элидхэжэ, үнгэрөөшэ үе соо туйлагдаһан амжалтануудые тобшохоноор тэмдэглэһэнэйнгээ удаа дутуу дундануудые элирүүлэн шүүмжэлээд, тэдэниие усадхаха хэмжээнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин удха шанарыень һайжаруулха, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ сесси тогтоогоо. Тиигээд иимэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэн зондо элдэб шан үгтэхэ гэжэ баталагдаа.

Ерэхэ хабарһаа эхилжэ, фермэ, гүүртэ, тосхонуудаа ногооруулхын тула 5000 элдэб модонуудые тариха гэжэ шиидхэгдэбэ. Энэ хүдэлмэри гансал олониитын хүсөөр бэелүүлхэ ёһотойбди гэжэ депутадууд тоолобо.

Ю. Шабанов,
П. Халтанов.

Республикымнай предприятинуудта

„КОМИНТЕРН" АРТЕЛЬДЭ

«Коминтерн» гэжэ Улан-Удын олзоборилгын артеличид арад зоной захил, эрилтые һайнаар дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци бүтээн гаргахын түлөө тэмсэнэ. Тус артель гутал оёхо жэлэйнгээ түсэб 20 гаран үдэрөөр уридшалан дүүргэбэ. Январиин 1 болотор 5 мянган паар, тэрэ тоодо 2 мянган паар хүүгэдэй гутал оёжо, худалдаа наймаанда гаргаха байна.

ЗАХЫН СТАНЦИДА...

Түмэр замай Наушки станци Эхэ оронойМнай хилэ шадарай захын нэгэ станци болоно. Үшөө энэ жэлэй эхиндэ болоһон үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ абаһан уялга соогоо эндэхи түмэр замшад Монгол, Хитад, Вьетнам ошохо ашаатай поезднуудые графигһаань гээгдүүлхэгүйбди гэжэ хэлэһэн байгаа.

Тэрэ сагһаа хойшо хэһэн хүдэлмэриинь харахада Наушки станциин түмэр замшад абаһан уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ байна. Һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө тэдэнэр Зүүн Сибириин түмэр замай управлениин дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Станциин дежурна нүхэр Бухольцевай хүтэлбэрилдэг халаан республикынгаа түмэр замшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябалсана. Хүндэ ашаатай поезднуудые шэрэхэ графигаа саг соонь дүүргэдэгэй, ашаатай вагонуудта техническэ харууһа хэхэ хүдэлмэриие түргэдхэһэнэй ашаар тус станциин коллектив 300 мянга гаран түхэриг мүнгэ түсэбһөө гадуур арьбалаад байна.

Станциин техническэ албанай хүдэлмэришэд коммунист нүхэр Фроловой хүтэлбэри доро ажалайнгаа эмхидхэлые эрид һайжаруулаа. Тиигэжэ вагонуудта техническэ харууһа болон заһабарилга хэхэ хүдэлмэри урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй түргэдхөө. Жэшээнь, 1958 ондо ашаатай ерэһэн поезддо 4 час 31 минута соо техническэ харууһа хэгдэдэг байгаа һаа, мүнөө энэ хүдэлмэри оройдоо 1 час 38 минута соо хэгдэдэг болонхой.

Станциин хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха талаар ехэ юумэ хэжэ байна. Техническэ хэрэгсэлэй тоһо хадагалдаг газар түмэр замай линиһээ холо юм. Тиимэһээ хүдэлмэришэд үнэтэ сагаа ехээр гээдэг байгаа. Мүнөө тэндэһээ тусхай хоолой татагдажа, оньһон аргаар тоһо гоожуулдаг болоо. Тиихэдэ заһабарида ороһон вагонуудые бар хүсөөр үргэдэг байһанаа, электрын хүсөөр хүдэлдэг домкрадууд тодхогдобо. Наушки станци хүрэтэр үгсэлүүр газар олон. Тиимэһээ хүндэ ашаатай поезд шэрэжэ ябаһан паровозуудай мөөри доро элһэ адхажа үгэхэ хэрэг гарадаг. Энэ ушарһаа паровоз бүхэндэ ехэ хэмжээнэй элһэ тээжэ аян замдань гаргаха хэрэгтэй болодог. Теэд тэрэ элһые хатаажа, паровозой түхеэрэлгэ соо хэжэ үгэхэ гэээшэ ажал ехэтэй хүдэлмэри юм. Энэ хүдэлмэриие эндэхи түмэр замшад хамтынгаа хүсөөр оньһожоруулжа шадаа. Сүүдхэ соо 30 тонно элһэ хатааха хүсэтэй сушилка бүтээһэн байна. Уралан нарижуулгын эдэ бүхы хүдэлмэринүүдтэ слесарь В. Колесников, техническэ харууһалга хэгшэ А. Устинович, слесарь И. Терехин болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэдынгөө техническэ шадабари харуулаа.

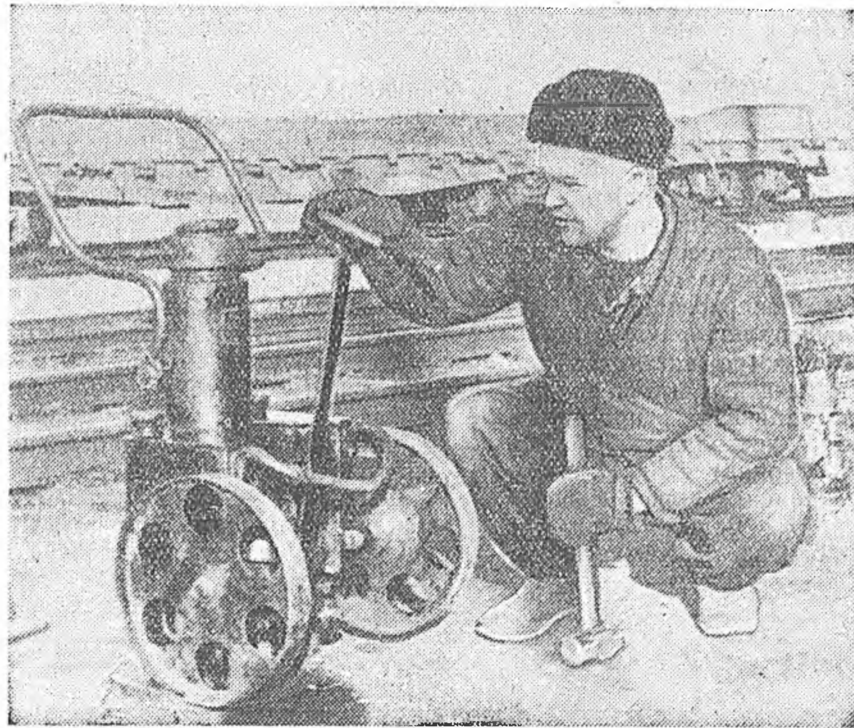

Зураг дээрэ: 1. Коммунистическэ ажалай ударник слесарь П. Колесников вагон үргэдэг электродомкрат шалгажа байна. 2. техническэ харууһа хэдэг А. Устинович вагонуудай автохолбоонуудые шалгажа байна.

А. Сурмачай фото.

СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВОДЭ

СССР-эй хэрэгүүдээр ФРГ-дэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ А. М. Тимощенко декабриин 14-дэ ФРГ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ орожо, Советскэ правительствын даалгабаряар мэдүүлгэ хээ.

Мэдүүлгэ соонь иигэжэ заагдана. Баруун Европын союзда болон НАТО-до хабаададаг байһанаа хэрэглэн, ФРГ-гэй правительство буу зэбсэг улам бүри ехээр түхеэрнэ гэжэ һүүлэй үеын баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Парижска хэлсээнүүдэй ёһоор ФРГ тушаа анха түрүүн тогтоогдоһон үсөөхэн хизаарлалтануудые удаа дараалуулан усадхахын тулада федеральна правительство али бүхы арга хэрэглэнэ гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь хуряахые хүсэнэбди гэжэ өөһэдэйнь хэдэг мэдүүлгэнүүдтэйшье ФРГ-гэй правительствын эдэ ябуулганууд угта тааралданагүй гэжэ Советскэ правительство үшөө дахин онсолон тэмдэглэнэ.

Буу зэбсэг ехээр түхеэрхые, мүн Германиин милитаризмын үүдхэһэн дайнай үлэгдэлнүүдые усадхаха хэрэгтэ һаад хэхые оролдоходоо, ФРГ-гэй правительствын өөрынгөө арадай, мүн бусад оронуудай арадуудай үмэнэ ехэ харюусалга даажа абаһандань, тэрэнэй анхаралые СССР-эй правительство хандуулна.

Дайнай хойто тээхи асуудалнууд дээдэ тушаалтанай зүблөөнэй болоходо эбэй ёһоор гуримшуулагдаһай гэжэ ФРГ-гэй правительство үнэхөөрөөл хүсэнэ гэжэ тус правительствын бэелүүлдэг политика харуулжа шаданагүй. Дурсагдаһан асуудалнуудые гуримшуулхые хүсэдэг байгаа гээшэ һаа, үгэеэ ойлголсохо ябадалда шэнэ бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулхаар гү, али тохёолдуулжа болохоор али бүхы алхамуудые хэхэһээ ФРГ-гэй правительство бэеэ бариха һэн гэжэ мэдүүлгэ соо заагдана.

Великобританида, Францида, Италида, Бельгидэ, Нидерландда байдаг советскэ элшэн сайдууд СССР-һээ Люксембургда байдаг посланник эдэ оронуудай правительствонуудта зохихо мэдээсэлнүүдые мүн лэ хэһэн байна. Баруун Европын союзай шатаар ФРГ-е зэбсэгжүүлгэ түргэдхэгдөө һаа, энэнь уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, «хүйтэн дай» усадхаха хэрэгтэ муу хойшолонтой байха байһанда дурсагдаһан оронуудай правительствонуудай анхаралые советскэ элшэн сайдууд хандуулаа.

АРАДУУДАЙ АМАН ЗОХЁОЛ ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

Үсэгэлдэр, декабриин 16-да, манай республикын ниислэл Улан-Удэ городто Сибириин, Алас Дурнын арадуудай аман зохёол шэнжэлэгшэдэй конференци эхилбэ.

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **В. Р. Филиппов** КПСС-эй Бурядай обкомой бюрогой, Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө конференциинхидтэ хандажа, амаршалгын үгэ хэлээд, амжалтатайгаар үнгэргэхыень хүсэбэ.

СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент В. М. Жирмунскиин эльгээһэн эхилэлгын бэшэгые хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат нүхэр Гусев уншаа.

«Сибириин арадуудай аман зохёолые совет эрдэм ухаантай зохилдуулан шэнжэлхэ гол асуудалнуудаар» хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй доктор, профессор нүхэр В. М. Сидельников элидхэл хээ.

«Сибириин ород арадуудай аман зохёол шэнжэлгын асуудалнууд» гэһэн элидхэл хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат нүхэр Элиасов Л. Е., «Бурят арадай аман зохёолые шэнжэлгын үрэ дүнгүүд, саашанхи зорилгонууд» гэһэн элидхэл педагогикын эрдэмэй кандидат нүхэр Уланов А. И. хэбэд.

Яхадай, эвенкнүүдэй аман зохёол шэнжэлгэ тушаа эрдэмэй кандидадууд Г. У. Эргис, М. Г. Воскобойников гэгшэд элидхэл хээ.

«Совет үеын шог онтохонуудай зарим тэды илалтанууд тухай» хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат нүхэр Каргаполов Н. Д. хөөрэбэ.

Мүнөөдэр конференци үргэлжэлһөөр.

Коммунистическэ парти Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ (1941 оной июнь—1945 он)

КПСС-эй түүхые шудалдаг кружогуудай шагнагшадта методическа туһаламжа

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ манай Коммунистическэ партиин хэһэн алдарта ажал ябуулгые шудалха гэээшэ туйлай ехэ удхашанартай юм.

Манай ороной түүхэдэ хэзээдэшье үзэгдөөгүй хүшэр хүндэ энэ дайнда совет арад бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалта туйлаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ социализм али болохо шалгалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабан гаража, бүри ехэ хүсэтэй болоһон байна.

Энээниие шудалха гэээшэ совет хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ онсо шухала удхашанартай болоно.

Агуухэ дайнай үедэ манай арадай туйлаһан илалта алдарта Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин аша үрэнь мүн. Дайнай фронтнууд дээрэ, бүхы совет арадай дунда Коммунистическэ парти туйлай ехэ политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаа. Партиин ударидалга доро баатарлиг совет арад немецкэ фашистнуудые үй бута сохиһон байна.

«Коммунистическэ парти Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ (1941 оной июнь—1945 он)» гэһэн темые гурбан хэшээлдэ үзэжэ гарахада боломоор. Сэрэгэй оршон байдалда болоһон томо томо хубилалтануудаарнь дайниие гурбан үе болгожо һалгаан хубаарилхада таараха байна.

Нэгэдэхи хэшээлдээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үеые (1941 оной июниин 22—1942 оной ноябрь) **хаража үзэхэ хэрэгтэй.** Энэ үедэ юрэнхыдөө манай сэрэгүүд хамгаалалгын дай хэжэ, сухариха баатай болоһон юм.

Энэ хэшээлдэ иимэ асуудалнуудые хаража үзэхэ шухала:

1) Советскэ Союзда фашистска Германиин харата муухайгаар добтолго. Дайсанда харюу сохилто хэхээр совет арадые, ороной бүхы арга боломжые элсүүлгэ. Гитлеровскэ Германида эсэргүү коалициин бии бололго.

2) «Сахилгаан түргэн дай» хэхэ гэһэн гитлеровскэ түсэбүүдые эбдэлгэ. Немецкэ сэрэгүүдые Москва шадар бута сохилго.

3) 1942 оной зун фронт дээрэ болоһон шанга тэмсэл. Сталинградые баатарлигаар хамгаалга.

Энэ хэшээлэй эхиндэ хамагай түрүүндэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай хайшан гэжэ эхилһэниие богонихоноор дабтаха шухала. Дэлхэйн хоёрдохи дайниие үүсхэхэ ябадалда бүхы империалистическэ системын гол зэмэтэй байһаниинь мэдээжэ. Фашистска Германие СССР тээшэ добтолон оруулхаар Англи, США болон Франциин империалистнуудай хэды шэнээн оролдоһониншье элитэ.

Советскэ Союзда добтолхынгоо урда тээ фашистска Германи Европын олонхи оронуудые эзэмдэжэрхиһэн байгаа. Жэшээнь, буржуазна Польша 16 хоногой турша соо богоолшологдоһон, Голланди, Бельги—19 хоногой туршада, Франци—44 хоногой туршада эзэмдэгдэшэһэн бэлэй. Капиталистическэ оронуудта фашистска сэрэгүүдэй урдаһаа сохилто үгэжэ шадаха хүсэн үгы юм гэжэ эдэ бүгэдэ харуулба. Тиихэдэ бүхы дэлхэй дээрэ гайхамшагта аюул тохёолдоод байгаа һэн.

Имагтал социализмын агуухэ орон фашистска сэрэгүүдтэ сохилто үгэжэ, тэдэниие бута сохижо шадаха байһанаа бүхы дэлхэйн үмэнэ гэршэлбэ.

Тус асуудалые шудалхадаа дайнай эхин үедэ совет сэрэгүүдэй саг зуурын урагшагүйдэлгын шалтаганнуудые зүбөөр ойлгохо шухала. Энээн тушаа «КПСС-эй түүхэ» гэжэ ном соо тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Энэ тон хүшэр хүндэ үедэ манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ябуулһан туйлай ехэ хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэриие онсо анхаралтайгаар шудалха хэрэгтэй.

Дайнай түрүүшын үеын гол шухала байлдаанууд гэхэдэ Москва шадар немецко-фашистска сэрэгүүдые бута сохилго, Сталинградые баатарлигаар хамгаалга болоно. 1941 оной зуниинь, намарынь совет сэрэгүүдэй баатарлигаар тэмсэһэнэй ашаар, илангаяа Москва шадар фашистнуудые үй бута сохиһоной ашаар немецүүдэй «сахилгаан түргэн дайнай» түсэб эсэслэн хосорһон юм.

1942 оной зуниинь Советскэ Союзда дахяад хүшэр хүндэ байдал ушарба. Немецкэ сэрэгүүд Волга дээрэ оршожо байһан Сталинград город хүрэтэр добтолжо ерээ. СССР-эй бүхы арад зоной 45 процентнь, промышленностиин гаргадаг продукциин 33 процентнь, тарилгын талмайн 47 процентнь дайсанай гарта орошоо һэн.

Иимэ шанга байдалай үедэ Коммунистическэ парти, Советскэ правительство Улаан Армиин үмэнэ дайсанай добтолгые ябабашье тогтоохо гэһэн зорилго табяа һэн. Энэ үедэ бүхы совет арад баатарлиг Сталинградта үргэн ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Советскэ сэрэгшэдэй түүхэдэ үзэгдөөгүй баатаршалга гаргаһанай ашаар 1942 оной ноябриин тэн багта Сталинград шадархи немецко-фашистска сэрэгүүд олон зуун мянган хүнүүдээ алдаад, хамгаалгын байлдаа хэжэ эхилхэ баатай болоо һэн.

Хоёрдохи хэшээлдэ дайнай бүхы хоёрдохи үе (1942 оной ноябрь—1943 оной декабрь)—**агуухэ хубилалтын жэл,** мүн гурбадахи үеын (1944—1945 онууд) ехэнхи хубиие шудалха байна.

Энээниие иимэ асуудалнууд болгожо, КПСС-эй түүхын ном соо харуулаа:

1). Парти—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үндэһэн хубилалта хэгшэ, эмхидхэгшэ мүн.

2). Коммунистическэ парти—совет газарые фашистска эзэмдэгшэдһээ бүримүһэн сүлөөлгые эмхидхэгшэ мүн.

Фронт, тылдэ Коммунистическэ партиин туйлай ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин ашаар, манай сэрэгшэдэй түүхэдэ үзэгдөөгүй баатаршалгын, бүхы совет хүнүүдэй шэн габьяата ажалай ашаар дайнда үндэһэн хубилалта хэхэ арга бии болгогдоһон юм гэжэ энэ хэшээлдэ эли тодоор харуулха шухала.

Энэ хубилалта зүн дэгээн, өөрөө болошоогүй юм гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Манай партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда үндэһөөрөө хубилалта хэхэ талаар нилээд ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэһэн юм.

Дайнай эхилхэһээ хойшо манай советскэ тыл горьтойгоор бэхижүүлэгдээ һэн. Тиин, ороной хүндэ промышленность хүгжэһэн, хамагай түрүүндэ сэрэгэй үйлэдбэри нилээд дээшэлһэн, колхозно тарьяашад фронтдо бүри ехээр туһалдаг болоһон, хүдэлмэришэн анги, колхозно тарьяашадай хоорондохи союз, совет арадуудай хани барисаан улам бэхижэһэн байна.

Партиин хүтэлбэри доро манай Улаан Арми бэхижэжэ, тэрэнэй дайшалхы шадабаринь нилээд дээшэлээ һэн. Манай сэрэгүүд эрхим һайн зэбсэгүүдээр зэбсэглэгдэһэн юм. Тэдэнэй командна кадрнууд ургаһан, бэхижэһэн байха юм. Арми болон флотдо партийно-политическэ хүдэлмэри нилээд һайжараа.

Немецкэ фашистнуудай эзэмдэһэн газар нютагуудта партизанай хүдэлөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрбэ. 1942 оной сентябриин эхиндэ томо томо партизанай отрядуудай командирнуудтай Кремльдэ уулзалга хэһэнһээ хойшо партизанай хүдэлөөн бүри ехээр үргэдэжэ, эмхи гурим һайнтай болобо.

Эдэ бүгэдын ашаар 1943 оной эхиндэ Сталинград шадар Советскэ Арми түүхэтэ илалта туйлаһан юм. Энэ илалта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үндэһөөрөө хубилалтада эхи табижа үгэбэ. Сталинград шадар диилдэһэнэйнгээ һүүлээр Германиин сэрэгэй хүсэ шадал бууража, орогүй хосорхо тээшээ тэгүүлһэн юм.

Сталинград шадар туйлаһан илалтынгаа ашаар Советскэ Союз уласхоорондын байдалда бүри ехэ нэрэ хүндэтэй боложо, гитлеровскэ Германида эсэргүү коалициие улам саашань бэхижүүлбэ.

Курск шадар фашистнуудые бута сохиһоной ашаар немецкэ арми панхарууталгада орохоор болошоо һэн. Энээнһээ хойшо манай ороной газар дайдые гитлеровскэ эзэмдэгшэдһээ бүримүһэн сүлөөлхэ нангин хэрэг үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ эхилбэ.

Саг зуурада немецкэ фашистнуудай эзэмдэлгэдэ ороод байһан манай эхэ ороной районуудые сүлөөлхэтэй хамта тэндэ һэргээн бодхоолгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг байба. Фабрика, завод, шахтанууд ашаглалгада оруулагдажа, колхозууд, совхозууд, МТС-үүд байгуулагдадаг һэн.

1944 ондо Советскэ Арми хүсэтэ ехэ добтолгонуудые хэжэ, немецкэ булимтарагшадые Совет оронһоо дууһан намнажа хаяһан, Зүүн-Урда Европын оронуудые гитлеризмын һабарһаа абарһан байна. Тэрэ оной намарынь манай сэрэгүүд Польша, Румыни, Болгари, Венгри, Югослави, Хойто Норвегиин газар дээрэ немецкэ фашистнуудай томо томо сэрэгүүдые бута сохиһон юм. Тиигэжэ Советскэ Арми анха түрүүшынхеэ Германиин газар дээрэ ороо һэн.

Советскэ Союз гурбан жэлэй турша соо гансаараа фашистска Германитай, тэрэнэй мэдэлдэ ороһон Европын олонхи оронуудтай хүшэр хүндэ байлдаанда тулалдаа. Англи, США үшөө 1942 ондо Баруун Европодо хоёрдохи фронт нээхэ гэжэ үгэеэ үгэһэн байбашье, имагтал 1944 оной июньдэ үгэдөө хүрэһэн юм. Тэрэ үедэ СССР Баруун оронуудай туһаламжагүйгөөр фашистска Германиие үй бута сохижо дүүргэхээр болоод байгаа бэлэй. Англи, США Европодо

(*Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта*)

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

ТЕХНИКЭЕЭ ҺАЙНААР АШАГЛАНА

Мүнөө үеын промышленна алишье үйлэдбэридэ техникые һайнаар, зүбөөр ашаглаагүйдөө амжалта туйлахын аргагүй. Энээниие һайнаар ойлгоһон коллектив ажалайнгаа бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг байна.

Модо бэлэдхэлэй Кокээтын пунктын модошод, илангаяа механизаторнууд машина, техникэеэ һайнаар ашагладаг дээрэһээ модо бэлэдхэхэ түсэбөө саг болзор соонь дүүргэнэ. Эндэ модо таллуулга дээрэ хүдэлмэрилдэг трактористнууд Степанов, Игнатов гэгшэдэй «трактор эбдэрээ» гэжэ хэлэхэнь дуулдадаггүй. Эдэ механизаторнууд даажа байһан тракторнуудтаа техническэ харууһа һайнаар, саг болзор соонь хэжэ, үбэлэй хүйтэндэ газаа хонуулдаггүй дээрэһээ хүдэлмэридөө зааханшье һаатадаггүй, халаан бүхэнэйнгөө нормые 170—180 процент дүүргэһэн лэ байдаг.

Тэрэшэлэн эндэхи шофернууд үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэдхэл һайнаар хэһэн дээрэһээ мүнөө һаадгүйгөөр ажаллана. Бүхы машинануудынь дулаан гараж болон мастерскойнуудаар гүйсэд хангагданхай. Ямаршье заһабари мастерской соо һайн шанартайгаар хэгдэнэ гэжэ жолоошод урматайгаар хөөрэлдэдэг болонхой.

Эмхидхэлэй нимэ хүдэлмэриин ашаар пунктын шофернууд модо шэрэхэ түсэбөө һара бүридэ үлүүлэн дүүргэнэ. Шофер Георгий Чечулиниие эндэ танихагүй хүн үгы. Энэ нүхэр Октябриин һайндэрһөө хойшо долоон жэлэй хоёрдохи жэл—1960 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна.

Иигэжэ бүхы техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа байһан Кокээтын пунктын коллектив модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, жэлэй эсэс хүрэтэр таби мянган кубометр модо арадайнгаа ажахыда үгэхэ гэһэн уялгаяа бэелүүлжэ оронхой.

И. Филиппов.

Шулуутайн леспромхоз.

ДҮРШЭЛТЭЙ ҺААЛИШАН

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид һайжаруулагдаһан үүлтэрэй шэнэ түлнүүдые дүй дүршэлтэй һаалишан Должод Ендоновада даалгаһан юм. Энэ һаалишан тэдэ түлнүүдэе һайнаар харууһалжа, һү ехэтэй үнеэд болгожо шадаа.

Багаһаань хойшо харууһалһан гунжа, дүнжэнүүдынь һүүлэй үедэ һү ехээр үгэдэг болоһон байна. Ахын аймагта нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ һү ехээр һаахань бэрхэтэй юм, гэбэшье дүршэлтэй һаалишан байгша оной 11 һарын туршада 800 гаран литр һү һааһан байна. Должод Ендонова даажа абаһан 20 үнеэгээ һайнаар харууһалжа, жэлэй дүүрэтэр үшөө ехэ һү һааха хүсэлэнтэй.

Нүхэр Ендонова партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, һү һаалгаар аймаг соогоо түрүүлһэн байна.

Д. Дугаров.

Баян ургаса хуряахын түлөө

Ерэхэ жэлдэ кукурузын баян ургаса хуряахын тула Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой гэшүүд мүнөөнһөө зохихо хэмжээ абажа байна. Кукурузашадай хоёр звено ерэхэ жэлдэ таригдаха кукурузын талмай шэлээд, тэрээн дээрээ наг шэбхэ зөөжэ эхилээ.

Республикын суута кукурузашан Федор Дамбаевич Санжиевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид кукуруза тариха Эрээн гэжэ газарта 100 гаран тонно наг шэбхэ зөөгөөд байна.

С. Шарапов.

ҮДЭШЫН УНИВЕРСИТЕТ НЭЭГДЭБЭ

Закаменск городой Культурын байшангай дэргэдэ ноябрь һарада культурын үдэшын университет нээгдэбэ. Энэ университедтэ хабаадагшад хоёр жэлэй турша соо һуралсажа, хүгжэм, искусство, литература дэлгэрэнгыгээр шудалха юм.

Университедтэ һуралсагшад республикын лекторнүүдэй, уран зураашад болон артистнуудай һонирхолтой лекци, элидхэлнүүдые шагнажа байхаһаа гадна, һонирхолтой темээр элдэб кино хараха байна. Городой ажалшад, алба хаагшад университедтэ олооро бэшүүлжэ, һуралсалаа эхилээ.

Университедэй гэшүүд хоёр жэлэй турша соо ородой элитэ ехэ композиторнуудай, уран зураашадай, уран зохёолшодой, скульпторнуудай зохёолнуудтай танилсахаһаа гадна, мүнөө үеын искусство, литературые шэнжэлхэ юм.

П. Доржиев.

СЕМИНАР БОЛОБО

Байгша оной декабриин 7-һоо 11 хүрэтэр республикын Хүдөө ажахын министерстводэ колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар болоо. Семинарта хабаадагшад хэдэ хэдэн лекци шагнаһан байна. Колхозуудые мүнгэн түлбэридэ оруулха, колхозуудтахи тоосоое һайжаруулха гэхэ мэтэ лекци семинарта хабаадагшадта уншагдаа.

Мүнгэн түлбэридэ ороһон колхозуудай түрүүлэгшэнэр колхознигуудай хэһэн ажалые мүнгөөр түлэхэ тушаа дүй дүршэлөө сугларагшадта хөөрэжэ үгөө. Семинарта хамта 55 хүн үгэ хэлээ.

Декабриин 14-һөө 18 хүрэтэр үнгэргэгдэжэ байһан семинарта үлөөшэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр хабаадалсана.

В. Шнайдер.

Бурядай зооветеринарна институтда

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг Бурядай зооветеринарна институтда 2 мянга гаран студентнэр һуралсана. Тэдэнэрэй дунда бурядууд, ородууд, украинецууд, белоруссууд, литовецууд, эвенкнүүд, бүхыдөө 15 шахуу үндэһэ яһанай студентнэр эбтэй эетэйгээр эрдэм ухаанай дээжэдэ хүртэн шудална.

Ерээдүйн хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үзэһэн материалаа гүнзэгыгөөр шудалха бүхы арга боломжотой. Эдэнэр эрхимээр түхеэрэгдэһэн хамтын байрада байха зуураа, һуралсалай муу бэшэ байрануудта номоо үзэнэ. Ороной зүг бүхэнһөө сугларһан эдэ залуушуул ерээдүйнгөө мэргэжэлые оролдосотойгоор шудалхын хажуугаар, сүлөөтэй сагаа һонирхолтойгоор, хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэнэ.

Зураг дээрэ: институдай эрхим студентнэр актова зал соо һуралсалайнгаа программа тухай хөөрэлдэжэ байна. (Зүүн гарһаа) яхад И. Захаров, украинка Ольга Цыкало, ород К. Белых, бурядууд. В. Забанова, С. Хамниганов.

Н. Дамбаев.

Коммунистическэ партии Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ (1941 оной июнь—1945 он)

(Түгэсхэл. Эхининь 3-дахи нюурта)

хоёрдохи фронт нээхэ хэрэг юундэ хойшолуулдаг байгааб гэхэдэ, тэдэнэр хүшэр хүндэ, унжагайрһан дайнда СССР-эй хүсэ шадалые али болохоор буурууулхые эрмэлзэдэг байгаа.

Гурбадахи хэшээлдэ Улаан Армиин түгэсхэлэй байлдаанууд тухай, фашистска Германи, империалистическэ Японие хүсэд дүүрэнээр бута сохижо, тэдэнэй үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушааһан тухай хэлсэгдэхэ байна. Эндэ иимэ асуудалнууд шудалагдаха зэргэтэй.

1). Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай илалтаар түгэсхэлгэ. Европын арадуудые гитлеровскэ хархис эзэмдэлгэһээ сүлөөлгэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай түгэсхэл.

2). Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда Советскэ Союзай илалтын бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанар, тэрэнэй эшэ үндэһэниинь.

1945 оной туршада Советскэ Арми хүсэтэ ехэ байлдаануудые хэжэ, немецко-фашистска сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэбэ. Энээнэй ашаар, мүн бусадшье союзнигуудай хэһэн добтолгонуудай ашаар 1945 оной майн 8-да фашистска Германи үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушаажа, илагдаһанаа мэдэрбэ. Тиигэжэ Европодо дайн дүүрээ һэн.

Гэбэшье дэлхэйн хоёрдохи дайн энээгээр үшөө дүүрээгүй. Алас Дурна зүгтэ империалистическэ Япон дарагдаагүй байгаа. Японой добтолгонуудһаа урдань хэдэн дахин бэеэ хамгаалха баатай байһан СССР тиихэдэ өөрынгөө Алас Дурнадахи аюулгүйе хаража, союзнигуудтаа туһалха уялгаяа бэелүүлээ. 1945 оной августда Японидо эсэргүү дайн эхилээ һэн. Советскэ сэрэгүүдэй амжалтатай добтолгонуудай ашаар Японой тон томо Квантунска арми бута сохигдожо, Япон бүхыдөө диилдэхэ баатай болоһон юм. Тиигэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайн дүүрэбэ.

Фашистска сэрэгүүдые Советскэ Армиин һамна бута сохижо байхын түлэб дунда 1945 оной февральда СССР, Англи, США-гэй правительствонуудай толгойлогшонорой зүблөөн Крымдэ болоо һэн. Дайнай дүүрэхэдэ Германиие дайн сэрэг хэхэгүйгөөр, демократическа ёһоор хүгжүүлхэ тухай онсо шухала асуудал тэндэ шиидхэгдэһэн байна. Удаань Потсдамда болоһон конференци дээрэ энэ асуудалаар бүри тодорхой шиидхэбэри абтаһан юм.

Дэлхэйн хоёрдохи дайниие илалтаар дүүргэхэ, фашизм болон агрессиин гол гуламта болохо гитлеровскэ Германиие дараха хэрэгтэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна.

Дайсадтай хатуу шанга тэмсэлдэ совет арад өөрынгөө социалистическэ туйлалтануудые, эгээн түрүү ниитын болон гүрэнэй байгуулалтые, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бэеэ даанги байдалые абаржа, гүрэнэйнгөө хилын аюулгүй байдалые бэхижүүлбэ.

Шэн габьята тэмсэлэйнгээ ашаар совет арад Европын олон тоото арадуудые Германска империализмын дарлалтаһаа сүлөөлөө.

Дэлхэйн хоёрдохи дайн капитализмын ниитэ кризисые улам саашань ехэдүүлбэ. Капитализмын системэһээ Европа, Азиин хэдэ хэдэн оронууд һалажа, социализмын замаар хүгжэжэ эхилбэ. Дайнһаа уламжалан империализмын колониальна системэнь һандаран бутаржа, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайн, капитализмын гол зүрилдөөн хүдэлмэришэн анги буржуази хоёрой хоорондохи зүрилдөөе улам шангадуулба.

Тус темые шудалжа дүүргэхэдээ Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай илалтын эшэ үндэһэнүүд тухай онсо анхаралаа хандуулха ёһотой. Советскэ гүрэнэй түүхэтэ илалта хадаа шэнэ социалистическэ ниитын болон гүрэнэй байгуулалтын бата бэхи, илагдашагүй байһаниие гэршэлбэ. Манай арадай энэ ехэ илалта Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро туйлагдаһаниинь дамжаггүй.

Энэ темые шудалхадаа шагнагшад дэлхэйн хоёрдохи дайнай яажа бии болоһон тухай, тэрэнэй шэнжэ шанар тухай, тэрээнһээ бидэнэр өөһэдтөө ямар дүнгүүдые гаргахаб гээд мэдэхэ зэргэтэй.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлдэ уласхоорондын байдалда, онсо ехэ хубилалтанууд болоо. Дэлхэйн социалистическэ системэ байгуулагдажа, бүхы дэлхэй дээрэ нүлөөгөө үзүүлжэ байна.

Б. Батуев.

Хилын саанаһаа

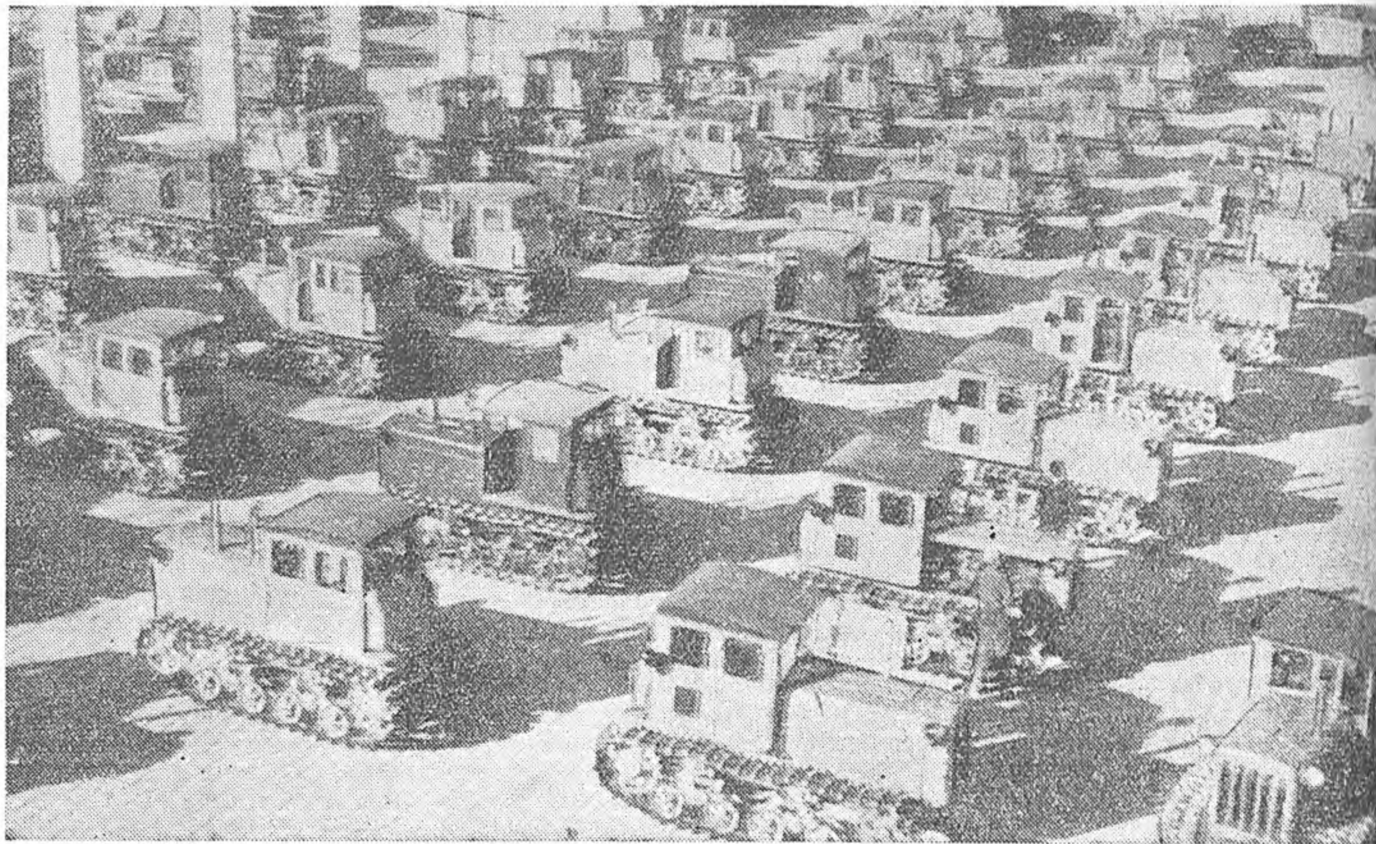

Хитадай Арадай Республика. Хэнань провинциин Лоянда Хитадтахи түрүүшын тракторна завод ашаглалгада үгтөө. Энэ завод Советскэ Союзай туһаламжаар Хитадай Арадай Республикада баригдажа байһан 156 промышленна томо предприятинуудай нэгэн юм. Лоянска тракторна завод 4 жэлэй турша соо баригдаа. Энэ предприяти жэл бүри «Дунфан Хун» («Зүүн зүг толотоно») гэжэ маркын 15.000 гусенична трактор бүтээжэ гаргаха юм. **Зураг дээрэ:** зоводой бүтээһэн тракторнууд.

Синьхуа агентствын фото.

Вьетнамай ажалшадай партиин байгуулагдаһаар 30 жэлэй ой тухай Хо Ши Мин үгэ хэлэбэ

ХАНОЙ, декабриин 15. (ТАСС). Вьетнамай ажалшадай парти гэжэ шэнээр нэрлэгдэһэн Индо-Хитадай коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулан, Вьетнамай Демократическа Республикын президент Хо Ши Мин радиогоор үгэ хэлээ гэжэ Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Хо Ши Мин партиин түүхые тобшохоноор найруулан хэлээ, 1930 оной январиин 6-да партиин байгуулагдаһан сагһаа хойшонхи 30 жэлэй турша соо тэрэнэй хүтэлбэреэр хоёр революциин амжалтатайгаар болоһоной шалтагаан тухай тогтоһон байна. Президентын тэмдэглэһэнэй ёһоор, партиин хүтэлбэреэр хоёр революци: национально-демократическа болон социалистическэ революцинууд бэелүүлэгдэһэн байна. Энэ хоёр революци хэхын түлөө тэмсэлдэ Вьетнамай коммунистнуудай баатарлигаар хүсэл оролдолго гаргаһан тухай Хо Ши Мин дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Франциин болон Японой эзэмдэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл хэһэн жэлнүүд, Вьетнамай хоёр провинцида Совет засагай түрүүн тогтоогдоһон тухай; бүхы Вьетнам дотор. Японой эзэмдэгшэдһээ арад зоной засагаа абажа, 1945 оной августда революциин амжалтатайгаар хэгдэһэн тухай Хо Ши Мин үгэ хэлэхэдээ һануулһан байна.

1954 ондо амгалан байдалай тогтоогдоһонһоо хойшо ороной хойто талада социализм байгуулха замаар арад зоноо партимнай хүтэлжэ ябана гэжэ президент хэлээ. ДРВ-дэ социализм байгуулга ороноо нэгэдүүлхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлгэдэ бүри ехээр туһалха гэжэ Хо Ши Мин онсолон тэмдэглээ.

Ороной экономикые хүгжөөхэ. арадай байдал улам һайжаруулха талаар вьетнам арадай үмэнэ мүнөө табигдажа байһан зорилгонууд тухай Хо Ши Мин үгынгөө түгэсхэлдэ тогтоһон байна.

Бельгиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленум

БРЮССЕЛЬ, декабриин 15. (ТАСС). Бельгиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болоод дүүрэбэ.

Бүхы ажалшадта, бүхы демократуудта Европын капиталистическэ оронуудай Коммунистическэ партинуудай хандалгые пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Эдэ партинуудай түлөөлэгшэдэй уулзалгын Римдэ болоһоной һүүлээр декабриин эхеэр энэ хандалга толилогдоһон юм. Пленум энэ хандалгые нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа. Юуб гэхэдэ, энэ хандалга «эб найрамдалай хэрэгэй түлөө, хүдэлмэришэн ангиин экономическа эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө, монополинуудай булюу эрхые хизаарлахын түлөө, демократиин түлөө, социализм тээшэ түргэнөөр дабшахын түлөө тэмсэлдэ шухала туһа нэмэри болоно».

Бельгиин Конго тухай асуудалда пленум ехэ анхарал хандуулаа. Бельгиин колонизаторнуудһаа сүлөөрхын түлөө Конгын арад удаан саг соо тэмсэл хэжэ байдаг юм. Бельгиин Конгын асуудал тушаа мэдүүлгэ «Драп руж» газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоо. «Хашалта хэһээлтэ, заналта хэхэ, демократическа юрын эрхэ сүлөөе дараха» гэһэн политика Бельгиин засагаархид Конгодо бэелүүлдэг юм. Энэ политикань дурсагдаһан мэдүүлгэ соо хурсаар шүмжэлэгдэһэн байна. Конгын асуудал шиидхэхэ зорилготой хэдэн эрилтэнүүдые КПБ-гэй Центральна Комитет табина. Тусхайлбал, Конгодо бэеэ даанхай байдал дары олгохо, шэнэ сэрэгүүдые Конгодо нэмэжэ эльгээхэ гэжэ хараалагдажа байһые болюулха тухай эрилтэнүүд табигдаа.

Партиин хүдэлмэри тухай элидхэлэй проектые Бельгиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээд, һайшаагаа. Энэ элидхэл КПБ-гэй XIII съездын үзэмжэдэ табигдаха юм.

Д. Эйзенхауэрай Афинада ошоод байһан тухай

АФИНА, декабриин 15. (ТАСС). США-гэй президент Д. Эйзенхауэр Грециин премьер-министр Караманлис хоёрой хоорондо мүнөөдэр хэлсээн болоо. Хэлсээнэй дүүрэһэнэй һүүлээр хамтын коммюнике толилогдоо.

«Хоёр орондо аляанданшье хамаатай, олон юрэнхы болон тодорхой асуудалнууд хэлсээнэй үедэ зүбшэгдөө» гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Хоёр орон «ООН-эй гол ёһонуудта» этигэнэ, «НАТО-гэй уг зорилгые бүрин дэмжэнэ» гэжэ коммюнике соо мэдүүлэгдэнэ.

Президент Эйзенхауэр Грециин парламентын заседани дээрэ мүнөөдэр үгэ хэлээ. Тусхайлбал, «эб найрамдал хангахада таарамжатай оршон байдал тогтоохо» шухала байһан тухай тэрэ мэдүүлээ.

Хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха шухала гэжэ Эйзенхауэр хэлэһэн байна. Гэхэтэй хамта эб найрамдал хангахын тулада «сэрэгэй, экономическа болон үзэл сурталай талаар бидэнэр түгэлдэр хүсэтэй байха, эдэ хүсэнүүдэе саашадань бэхижүүлхэ» ёһотойбди гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Эйзенхауэр «Де Моин» гэжэ крейсертэ мүнөөдэр һуугаад, Тунис орохоёо гараа.

Парагвайдахи байдал

БУЭНОС-АЙРЕС, декабриин 14. (ТАСС). Генерал Стреснерэй харгис засагта эсэргүүсэн бодоһон патриодуудай зэбсэгтэ тэмсэл Парагвайда гурбадахи үдэрөө үргэлжэлжэ байна. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ хаража үзэхэдэ, Парагвайн Зүүн-Урда болон Урда талын нютагууд восстани хэгшэдэй түшэг газарынь болоно. Энкарнасьон город шадар илангаяа шанга зэбсэгтэ тэмсэл боложо байнхай. Эндэ гурба мянга шахуу восстани хэгшэд ябуулга хэнэ. Энкарнасьон город шадарай Сан-Хуан гэжэ һууриниие, мүн бусад һуурин газарнуудые восстани хэгшэд эзэлэн абаа. Парагвайн ниислэл Асунсьон болон Энкарнасьон городой хоорондохи түмэр замай харилсаан таһалданхай.

НАТО-гэй соведэй сесси нээгдэбэ

ПАРИЖ, декабриин 15. (ТАСС). НАТО-гэй соведэй ээлжээтэ сесси мүнөөдэр эндэ нээгдээ. США-гэй гүрэнэй секретарь Гертер, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Селвин Ллойд, Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвиль, Баруун Германиин гадаадын хэрэгүүдэй министр фон Брентано, тэрэшэлэн Атлантическа сэрэгэй союзда хабаададаг бусад оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд сессиин хүдэлмэридэ хабаадана. Сесси гурбан үдэр соо үргэлжэлхэ юм.

Баруун Берлиндэ юумэнэй сэн хүндэрнэ

БЕРЛИН, декабриин 15. (ТАСС). Баруун Берлинэй статистическэ бюрогой мэдээнүүдтэ үндэһэлэн, АДН агентство иигэжэ дамжуулна. Баруун Берлиндэ мяханай, загаһанай, өөхэ тоһоной, овощиин болон бусад продуктнуудай сэн хүндэрнэ. Мүнөө жэлэй октябрьда, нёдондоной энэ һарынхитай сасуулбал, мяханай болон мяхаар буйлуулагдаһан зүйлнүүдэй сэн 6,1—12,5 процентээр, элдэб янзын загаһанай—4,8—8,4 процентээр, маргаринай сэн 7,9 процентээр, тоһоной—4,2 процентээр, сырэй—5,3 процентээр нэмэһэн байна.

Хартаабхын (35 процентээр), тэрэшэлэн капуста болон бусад овощиин сэн горьтойгоор нэмээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01222. г. Улан-Удэ, Типография Министерства культуры Бурятской АССР Зак. № 5133.